

وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی

تحقیقات بازار هدف گردشگری

کشور هندوستان

معاونت گردشگری

دفتر بازاریابی و توسعه گردشگری خارجی

تهیه کنندگان:

زهرا آزادفر، کارشناس بازاریابی و توسعه گردشگری خارجی
معصومه اله وردی، کارشناس بازاریابی و توسعه گردشگری خارجی

دی ۱۴۰۰

فهرست مطالب

۵	-----	❖ مقدمه
۸	-----	❖ کلیات
۸	-----	• آب و هوا
۸	-----	• وضعیت اقتصادی کشور
۱۰	-----	• جمعیت شناسی کشور
۱۳	-----	• اشتراکات فرهنگی دو کشور
۱۶	-----	• تبادلات سیاسی دو کشور
۲۱	-----	• شناخت مسیرهای پروازی مستقیم و غیر مستقیم فی مابین دو کشور
۲۲	-----	❖ وضعیت صنعت گردشگری
۲۲	-----	• تعداد کل گردشگران ورودی
۲۳	-----	• ساختار گردشگری هند
۲۴	-----	• درآمد ناشی از گردشگران ورودی
۲۶	-----	• تعداد گردشگران خروجی در بازه حداقل ۵ ساله
۲۷	-----	• میزان هزینه کرد گردشگران خروجی
۲۹	-----	• سهم گردشگری در تولید ناخالص داخلی کشور
۲۹	-----	• سهم گردشگری از میزان اشتغال زایی مستقیم و غیر مستقیم
۳۱	-----	• تاثیر کرونا بر روی صنعت گردشگری هند
۳۲	-----	• اقدامات پسا کرونا برای راه اندازی گردشگری
۳۲	-----	• توجه بر توسعه گردشگری داخلی توسط هند
۳۵	-----	• تور اپراتورهای مطرح کشور
۳۵	-----	• رسانه ها و وب سایت های گردشگری کشور
۳۶	-----	• نقشه راه گردشگری tourism action plan یا هرگونه اسناد مرتبط
۴۰	-----	• وزارت گردشگری هند
۴۱	-----	• بررسی مقولات مربوط به تولیدات و محصولات گردشگری و صنایع دستی
۴۴	-----	• آشنایی با سبک های آشپزی، خوراک و غذاهای سنتی کشور

- شناسایی اقدامات، روش ها و ظرفیت سازی در حوزه توسعه زیرساخت های گردشگری - ۴۶
- شناسایی برنامه های موجود برای گردشگران ورودی بعنوان مبلغان و سفیران گردشگری ۴۷
- بررسی موضوع خواهر خواندگی شهرهای گردشگری دو کشور با محوریت
----- گسترش روابط
- و مناسبات گردشگری ----- ۵۰
- امکان سنجی جهت برگزاری هفته های فرهنگی دو کشور ----- ۵۰
- شناسایی میراث فرهنگی ملموس **Tangible**, و ناملموس **intangible**
ثبت شده و موجود در فهرست میراث جهانی یونسکو با هدف بهره گیری در
حوزه تحقیقات بازار گردشگری کشور مورد----- ۵۱
- شناسایی آیین ها ، جشنها، مناسک ملی و مذهبی ،کارناوال ها و جشنواره ها ،
روز ملی
- و استقلال کشور ----- ۵۳
- شناسایی مشاهیر و مفاخر فرهنگی، ملی و مذهبی کشور هدف ----- ۵۴
- شناسایی شهرها و روستاهای جهانی و ملی صنایع دستی کشور هدف ----- ۵۶
- اشتراکات و تفاوت های دو کشور در حوزه توسعه محصولات گردشگری -- ۵۸
- جاذبه های گردشگری هند ----- ۵۸
- نمایشگاه های برگزار شده در حوزه محصولات گردشگری ----- ۵۹
- ❖ **ویژگی های تقاضای گردشگری کشور مبدا** ----- ۶۰
- مناطق یا گروه های اصلی گردشگر فرست ----- ۶۰
- تعطیلات و زمان های سفر ----- ۶۰
- مقصدهای مطلوب گردشگری برای ساکنان کشور ----- ۶۱
- علایق و سلیق عمومی مردم هند ----- ۶۱
- الگوهای سفر(انفرادی،خانوادگی، دوستان و...) ----- ۶۲
- دغدغه های اساسی سفر به خارج از کشور ----- ۶۳
- **بررسی وضعیت رقبای ایران در بازار کشور مبدا** ----- ۶۴
- عوامل تاثیر گذار در جذب گردشگران هندی توسط رقبا ----- ۶۴
- قیمت گذاری تورها برای گردشگران مبدا. ----- ۶۷
- ❖ **انطباق محصولات گردشگری کشور با ویژگی های بازار** ----- ۶۷
- سیمای گردشگران کشور مبدا در ایران ----- ۶۷
- عرضه داشت محصول گردشگری در وضع موجود ----- ۶۷

- آسیب شناسی موانع و مشکلات گردشگران کشور مبداء در ایران ----- ۶۸
- مسیرهای اصلی تردد، زمان سفر و مدت ماندگاری گردشگران کشور مبداء ----- ۶۸
- توسعه محصول های بالقوه برای عرضه به بازار ----- ۶۹
- ❖ وضعیت همکاری و تعاملات گردشگری دو کشور ----- ۶۹
- اسناد همکاری گردشگری ----- ۶۹
- همکاری و تعاملات دو کشور ----- ۷۰
- برگزاری کمیته های فنی و نشست های تخصصی ----- ۷۱
- شرکت در نمایشگاه های دوطرف ----- ۷۱
- ❖ برنامه ها و پیشنهادهای جذب گردشگران از کشور مبداء ----- ۷۱
- طبقه بندی و اشکال جذب گردشگران هندی ----- ۷۲
- برنامه بازاریابی "نفوذ به بازار گردشگری هندوستان" ----- ۷۳
- برنامه اقدامات بازاریابی و تبلیغات گردشگری در بازار هند ----- ۷۴
- ❖ منابع ----- ۷۵

❖ مقدمه^۱

هند یا هندوستان با نام رسمی جمهوری هندوستان کشوری در جنوب آسیا است که پایتخت آن دهلی نو می‌باشد. هند از شمال غربی با پاکستان؛ از شمال با چین، بوتان، نپال و تبت؛ و از شمال شرقی با برمه و بنگلادش همسایه است. همچنین هند از باختر با دریای عمان، از خاور با خلیج بنگال و از جنوب نیز با اقیانوس هند مرز آبی دارد. پهناوری هند ۳،۴۰۲،۸۷۳ کیلومتر مربع هفتم در جهان و ۲ برابر ایران است. بیشتر سرزمین هند پست و هموار است و رشته کوه هیمالیا که در شمال کشور قرار دارد باعث شده است که رطوبت و ابرهای باران‌زا به شمال آسیا نفوذ نکند و در نتیجه هند کشوری پرباران و مرطوب و دارای خاک بسیار حاصلخیز است. این موضوع باعث شده است که این کشور بتواند جمعیت بسیاری را در خود جای دهد.

جمعیت هند ۱۰۳۸ و ۴۰۹ و ۳۹۳ نفر است که دومین کشور پرجمعیت دنیا پس از چین به شمار می‌آید. بندر بمبئی با جمعیتی نزدیک به ۱۴ میلیون نفر، پرجمعیت‌ترین شهر هند است. هند بیش از سی و پنج شهر بزرگ با جمعیت بالای یک میلیون تن دارد. بمبئی، دهلی، کلکته، مدرس، بنگلور، حیدرآباد، اگرا، میسور، جی‌پور، گوا، پونا، بوپال، تریواندروم، سورات و کانپور از شهرهای مهم این کشور پهناور هستند.

هند دارای تاریخ و فرهنگ بسیار کهن و پرباری است که به ۳۰۰۰ سال پیش از میلاد می‌رسد. هند سرزمین نژادها، زبان‌ها، آیین‌ها و فرهنگ‌های فراوان و گوناگون می‌باشد. در هند صدها زبان و هزاران گویش و لهجه وجود دارد. علاوه بر دو زبان هندی و انگلیسی که در قانون اساسی این کشور زبان رسمی اعلام شده است، ۲۲ زبان دیگر در یک یا چند ایالت موقعیت زبان رسمی را دارند.

---

¹- Cia fact book

نام رسمی کشور	جمهوری هند
نوع حکومت	جمهوری پارلمانی فدرال
پایتخت	دهلی نو
بالاترین مقام کشور	رئیس جمهور
تاریخ استقلال	۱۵ آگوست ۱۹۴۷
ساختار گردشگری	وزارت گردشگری

اقوام هند و ایرانی به سبب اشتراکات تاریخی، جغرافیای و فرهنگی که پس از خارج شدن از زیستگاه مشترک خود همچنان بسیاری از باورها و آیین های مشترک خود را حفظ کردند .

بدون اغراق عنصر فرهنگ اصلی ترین و کلیدی ترین مولفه در تداوم و پیوستگی و ارتباط میان ایران و هند در طول تاریخ چندین هزار ساله بوده است.

در واقع روابط هند و ایران قدمتی پنج هزار ساله دارد. تاریخ مشترک، روابط فرهنگی و اقتصادی این پیوند به دوران باستان باز می گردد. با این حال، ماهیت این رابطه امروزه با ظهور عوامل جدید همچون نقش آمریکا و تنش فی مابین دو کشور که بر روابط ایران با دنیا تاثیر مستقیم و غیر مستقیم گذاشته است، بسیار متفاوت شده است.

اشتراکات فرهنگی و تاریخی بین دو کشور امروزه می تواند بعنوان موتور محرک صنعت گردشگری در تبادل و تعاملات گردشگری بین دو کشور موثر واقع گردد. در واقع صنعت گردشگری یکی از بزرگترین صنایع خدماتی در هند است و ارزش آن در سال ۲۰۱۸ به ۲۳۴ میلیارد دلار رسید. این صنعت با درآمد ۲۹،۹۶۲ میلیارد دلار بین ژانویه ۲۰۱۹ تا دسامبر ۲۰۱۹ به یکی از بزرگترین منابع ارزی در هند تبدیل شده است که نسبت به دوره قبل ۴،۸ درصد رشد داشته است.

بر اساس گزارش شورای جهانی سفر و گردشگری (WTTC)، در سال ۲۰۱۹، گردشگری ۱۹۴ میلیارد دلار یا ۶،۸ درصد از تولید ناخالص داخلی هند را تولید کرد و از ۳۹،۸۰ میلیون شغل یا ۸ درصد از کل اشتغال آن حمایت کرد. انتظار می رود این بخش با نرخ سالانه ۶،۹ درصد رشد کند و تا سال ۲۰۲۸ به ۴۶۰ میلیارد دلار یا ۹،۹ درصد از تولید ناخالص داخلی برسد.

هند تنوع جغرافیایی، سایت های میراث جهانی و محصولات گردشگری خاص مانند سفرهای دریایی، ماجراجویی، مراقبت های پزشکی، اکوتوریسم و غیره را ارائه می دهد.

رتبه هند در شاخص رقابتی سفر و گردشگری مجمع جهانی اقتصاد (TTCI) از رتبه ۵۲ در سال ۲۰۱۵ به رتبه ۴۰ در سال ۲۰۱۷ رسید. هند اکنون ۶ موقعیت دیگر را به دست آورده است و در سال ۲۰۱۹ در رتبه ۳۴ قرار گرفت. بر اساس گزارش وزیر گردشگری هند به دلیل شیوع ویروس کرونا اقتصاد این کشور حدود هفتاد و پنج میلیارد دلار ضرر کرده است.

به همین خاطر جهت جبران خسارات ناشی از کرونا مقامات هندی اعلام کرده اند که اولین ۵۰۰۰۰۰ ویزای توریستی با رفع محدودیت های سفر به صورت رایگان صادر خواهد شد.

ایران نیز با الگو برداری از کشورهای موفق در حوزه گردشگری از جمله هند می تواند به مکانی جذاب برای گردشگران هند تبدیل شود.

ایران با داشتن جاذبه های تاریخی، آثار باستانی، پتانسیل دریایی و همچنین پزشکان توانمند می تواند به قطب گردشگری در منطقه و بخصوص برای هندی ها که علاقه فراوانی به خاستگاه خود دارند، باشد. به همین منظور اجرای برنامه هایی همچون برپایی نمایشگاه های جاده ای، ارائه های صوتی-تصویری، گردهمایی راهنمایان تورهای گردشگری، برگزاری جلسات، کنفرانس های مطبوعاتی و مواردی از این قبیل می تواند بستری برای گسترش فرصت های تجاری، ارتباطات جهانی، توسعه مشارکت های هوشمند و سرمایه گذاری ها فراهم آورد.

به همین منظور موارد زیر پیشنهاد می گردد:

- افتتاح دفاتر جدید اطلاعات گردشگری در هند.
- انتصاب نمایندگی، شرکت بازاریابی
- معرفی شرکت های تبلیغاتی برای تبلیغ تصویر برند خود
- یافتن شرکای احتمالی جدید و امضای معاملات
- ملاقات با خریداران برتر و برقراری تماس های تجاری آسان با آنها
- نمایش خدمات، محصولات و برندهای تجاری
- تجارت و تبلیغ مستقیم

❖ کلیات

• آب و هوا^۱

آب و هوای هند دارای تنوع بسیار قابل توجهی است و از کوهستان‌های همیشه پوشیده از برف هیمالیا تا منطقه حاره و گرمسیری میانه و جنوب و کویر خشک غرب این کشور را دربر می‌گیرد.

چهار فصل هند شامل: سرد و خشک از ماه دسامبر تا فوریه، گرم و خشک از ماه مارس تا مه، فصل بارش از ماه ژوئن تا سپتامبر و معتدل در ماه‌های اکتبر و نوامبر است. به‌طور میانگین ۱۰۰۰ تا ۱۵۰۰ میلیمتر باران در سال، تقریباً سراسر هند را دربر می‌گیرد که این مقدار به ۲۵۰۰ میلیمتر در سواحل و ناحیه شمال شرقی هند می‌رسد. میانگین بارندگی سالانه در بنگال غربی به بیش از ۱۱ هزار میلیمتر در سال می‌رسد. این کشور دارای آب و هوای بسیار متنوعی می‌باشد.

• وضعیت اقتصادی

اقتصاد متنوع هند شامل کشاورزی سنتی روستایی، کشاورزی مدرن، صنایع دستی، طیف وسیعی از صنایع مدرن و خدمات متعددی است. اندکی کمتر از نیمی از نیروی کار در بخش کشاورزی است، اما خدمات منبع اصلی رشد اقتصادی است که تقریباً دو سوم تولید هند را تشکیل می‌دهد اما کمتر از یک سوم نیروی کار آن را به کار می‌گیرد. هند بر روی جمعیت تحصیلکرده انگلیسی‌زبان خود سرمایه‌گذاری کرده است تا به صادرکننده عمده خدمات فناوری اطلاعات، خدمات برون سپاری تجاری و کارکنان نرم افزار تبدیل شود. با این وجود، درآمد سرانه کمتر از میانگین جهانی است. هند در حال توسعه به سمت یک اقتصاد بازار باز است، با این حال آثاری از سیاست‌های خودکامه گذشته آن باقی مانده است. اقدامات آزادسازی اقتصادی، از جمله مقررات زدایی صنعتی، خصوصی‌سازی شرکت‌های دولتی و کاهش کنترل‌ها بر تجارت و سرمایه‌گذاری خارجی، از اوایل دهه ۱۹۹۰ آغاز

¹ - <https://fa.wikipedia.org>

شد و در خدمت تسریع رشد کشور بود که از سال ۱۹۹۷ تا ۲۰۱۷ به طور متوسط نزدیک به ۷ درصد در سال بود.

رشد اقتصادی هند در سال ۲۰۱۱ به دلیل کاهش سرمایه‌گذاری ناشی از نرخ‌های بهره بالا، افزایش تورم و بدبینی سرمایه‌گذاران نسبت به تعهد دولت به اصلاحات بیشتر اقتصادی و رشد آهسته جهان کاهش یافت. به دلیل کاهش کسری حساب جاری و انتظارات اصلاحات اقتصادی پس از انتخابات، که منجر به افزایش جریان سرمایه ورودی و تثبیت روپیه شد، رشد در سال ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۶ بهبود یافت. علیرغم نرخ رشد بالا در مقایسه با سایر نقاط جهان، بانک‌های دولتی هند با بدهی رو به افزایشی مواجه شدند. افزایش عدم تعادل اقتصاد کلان در هند و بهبود شرایط اقتصادی در کشورهای غربی باعث شد که سرمایه‌گذاران سرمایه خود را از هند خارج کنند و باعث کاهش شدید ارزش روپیه تا سال ۲۰۱۶ شد.

اقتصاد هند دوباره در سال ۲۰۱۷ به دلیل شوک‌های «دولتی‌سازی» در سال ۲۰۱۶ و معرفی GST در سال ۲۰۱۷ روند نزولی گرفت. از زمان انتخابات، دولت لایحه مالیاتی مهمی بر کالاها و خدمات تصویب کرده و سقف سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را در برخی بخش‌ها افزایش داده است.

هند دارای جمعیت جوان و نسبت وابستگی کم، نرخ پس‌انداز و سرمایه‌گذاری سالم است و در حال افزایش ادغام با اقتصاد جهانی است. با این حال، چالش‌های بلندمدت همچنان قابل توجه هستند، از جمله: تبعیض هند علیه زنان و دختران، سیستم تولید و توزیع برق ناکارآمد، اجرای ناکارآمد حقوق مالکیت معنوی، چندین دهه اسناد دعاوی مدنی، زیرساخت‌های حمل‌ونقل و کشاورزی ناکافی، محدودیت‌های غیرکشاورزی. فرصت‌های شغلی، هزینه‌های بالا و هدفمندی ضعیف یارانه‌ها، دسترسی ناکافی به آموزش‌های پایه و عالی با کیفیت، و سازگاری با مهاجرت از روستا به شهر.^۱

تولید ناخالص داخلی ^۲ (بر اساس شاخص برابری قدرت خرید)	۹,۴۷۴ تریلیون دلار (۲۰۱۷)
رتبه جهانی بر اساس تولید ناخالص داخلی	۳
رشد تولید ناخالص داخلی	۶/۷٪ (۲۰۱۷)
درآمد سرانه	۷۲۰۰ دلار (۲۰۱۷)
رتبه جهانی بر اساس درآمد سرانه	۱۵۶

^۱ -https://theodora.com/wfbcurent/india/india_economy.html

• جمعیت شناسی^۱

هندوستان دومین کشور پرجمعیت دنیا پس از چین با جمعیت ۰۳۸ و ۴۰۹ و ۳۹۳ و ۱ نفر در سال ۲۰۲۱ می باشد . بمبئی، دهلی، کلکته، مدرس، بنگلور، حیدرآباد، آگرا، میسور، جی پور، گوا، پونا، بوپال، تریواندروم، سورات و کانپور از شهرهای مهم این کشور پهناور هستند و شامل قومیت‌های هندو آریایی ۷۲٪ و دراویدی ۲۵٪ و ۳٪ سایر می باشد و زبانهای رایج این کشور شامل زبان انگلیسی و هندی (زبان رسمی) می باشد . هند معجونی از ادیان مختلف و فرقه‌های مذهبی گوناگون است که اغلب آن‌ها از هندوئیسم، اسلام و آیین بودایی نشأت گرفته‌اند. مذاهب رایج در این کشور عبارتند از : ۷۹/۸٪ هندو و ۱۴/۲٪ مسلمان و ۲/۳٪ مسیحی و ۱/۷٪ و ۲٪ سایر ادیان.

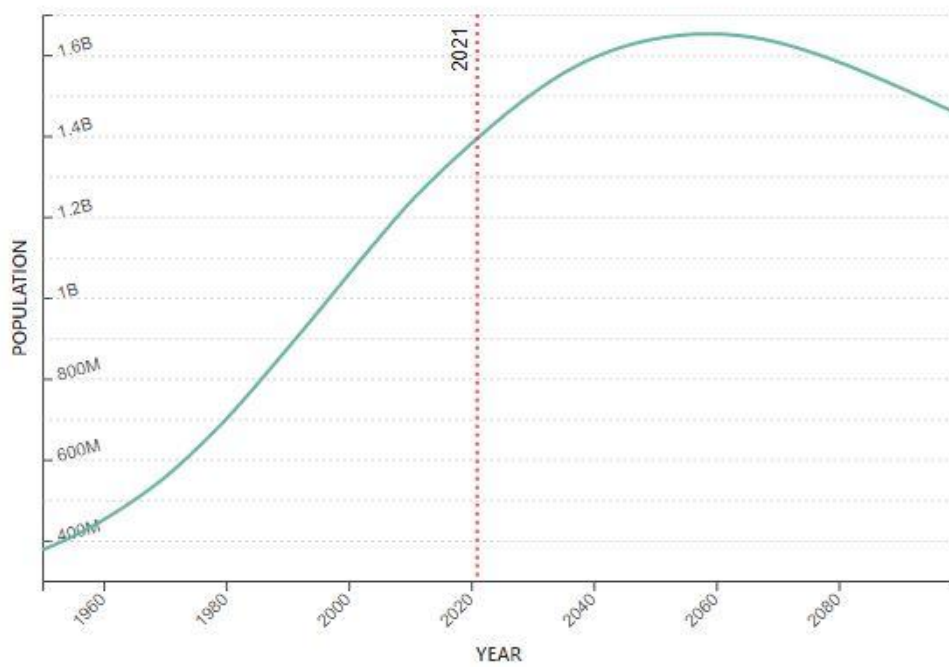
زرتشتیان، از مهم‌ترین اقلیت‌های دینی هند هستند که به پارسی معروفند و طی بیش از پنج سده اولیه حمله اعراب به ایران، از ایران به هند مهاجرت کرده‌اند و بیشتر در مناطق مختلف گجرات و مهاراشترا به مرکزیت بمبئی اقامت دارند. اگر چه جمعیت آنان کمتر از ۲۰۰ هزار نفر است، اما نزدیک به ۱۷٪ اقتصاد هند را در دست دارند. شرکت‌های بزرگی مانند: «تاتا» و «گودریچ»، متعلق به زرتشتیان است. گروه دیگری از اقلیت‌های کم جمعیت بهره‌ها هستند که قدرت اقتصادی مهمی در هند دارند. صاحب شرکت معروف «ویپرو» که جزو ثروتمندترین افراد جهان می‌باشد، از این فرقه است دو دین از ادیان مهم دنیا در شبه قاره هند ظهور کرده اند: هندوئیسم و بودیسم. حدود هشتاد درصد جمعیت هند، هندو ولی بیش از صد میلیون مسلمان نیز در این کشور زندگی می کنند (هند بعد از اندونزی و پاکستان بیش ترین جمعیت مسلمان را در خود جای داده است).

۹۵۸۱۷۴۸۱۸ نفر بالای ۱۸ سال در هند زندگی می کنند.

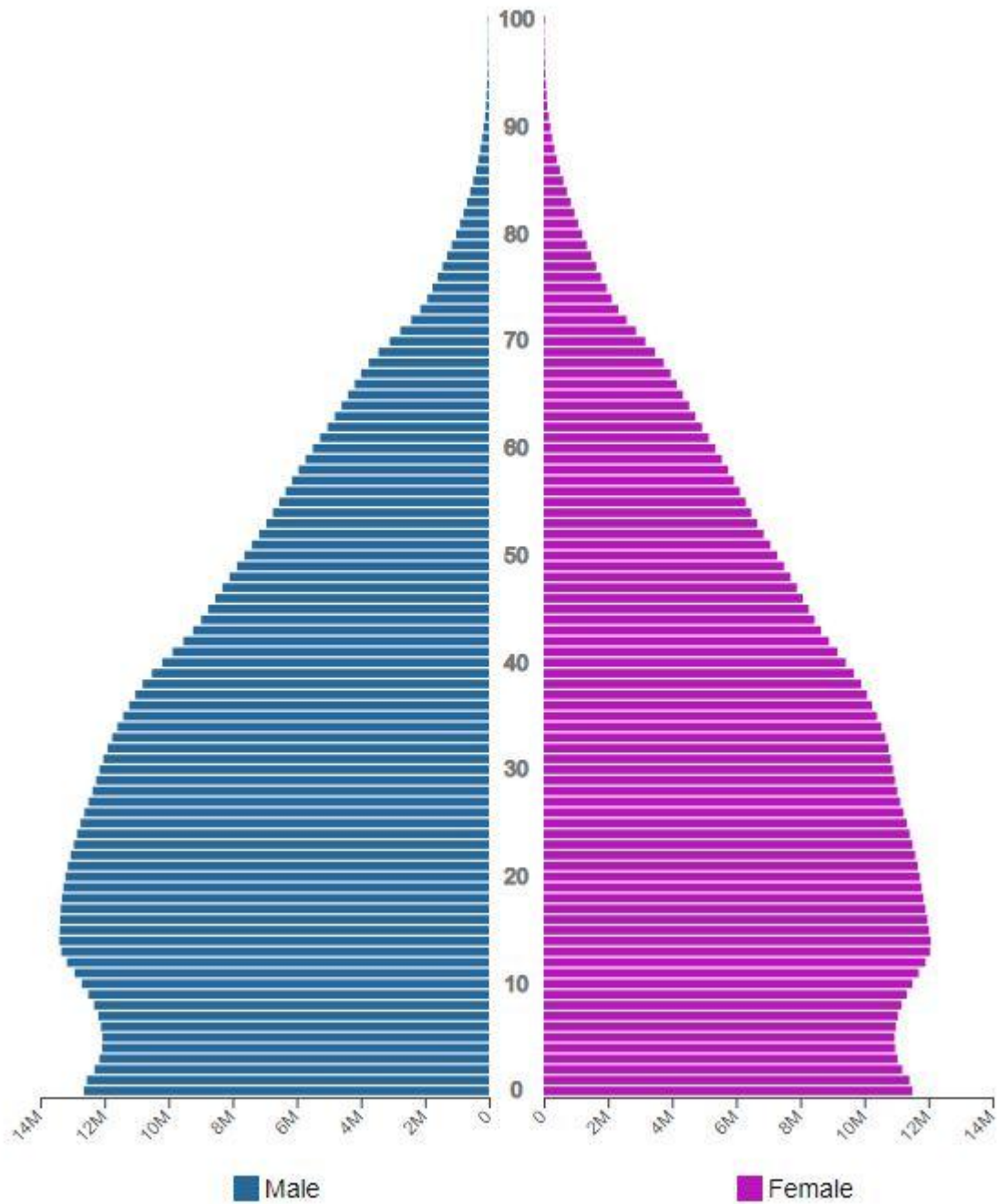
¹ - World Population review

India Population 2021 (Live)

1,398,138,436

India Population Pyramid 2021

• اشتراکات فرهنگی دو کشور

اقوام هند و ایرانی پس از خارج شدن از زیستگاه مشترک خود که ۱۵۰۰ سال در آن می زیستند، با همه ی اختلاف ها و تفاوت هایی که به سبب زمینه های تاریخی، جغرافیایی و فرهنگی پیش آمده از این جدایی یافتند و با وجود برخی از تقابل هایی که مقارن این جدایی رخ نمود، بسیاری از باورها و آیین های مشترک خود را همچنان حفظ کردند. سرچشمه ی این مناسبت های مشترک و همسانی های باورداشتی میان ایرانیان و هندوان را باید در اوستا و دو کتاب مقدس ودا و ریگ ودا جستجو کرد. ودا که کهن ترین کتاب آریایی است و پیشینه ای میان ۸۰۰ تا ۵۰۰۰ سال پیش از میلاد مسیح دارد، دستورمایه ی زندگی آریاییان هند و ایرانی بوده است و ریگ ودا که مجموعه ی ۱۰۲۸ سرود دینی است، کهن ترین و مهم ترین اثر در آیین هندوان آریایی است. مقایسه و بررسی اوستا و ریگ ودا می تواند نمودهایی از مشترکات فرهنگی ایرانیان و هندوان و پیوندهای کهن این دو قوم را برای ما آشکار سازد و روشنگر جنبه هایی از گذشته ی فرهنگی ما شود.^۱

بدون اغراق عنصر فرهنگ اصلی ترین و کلیدی ترین مولفه در تداوم و پیوستگی و ارتباط میان ایران و هند در طول تاریخ چندین هزار ساله بوده است.

ایران و هند، صرفنظر از مناسبات جاری سیاسی، دارای پیوندهای عمیق فرهنگی هستند که این پیوندها در حوزه های تاریخ و فرهنگ مشترک، زبان فارسی و دین اسلام مشهود است. در سه دهه ی پس از انقلاب جمهوری اسلامی ایران (و حتی پیش از آن) علیرغم فراز و فرود در روابط سیاسی، روابط فرهنگی همواره برقرار بوده است. در سالهای اخیر با تغییراتی در سیاستهای دولت هند و تحولات بین المللی، دولت هند تمایل خود را از طرق رسمی و غیر رسمی برای تقویت ارتباطات سیاسی و فرهنگی اعلام کرده است.

روابط فرهنگی ایران و هند، موضوعی است که قدمتی ریشه دار در تاریخ دو ملت دارد و ابتکاری مربوط به دوران جدید نمی باشد. هزاران سال است که ملت ایران و هند، پیوستگی ها و وابستگی های اخلاقی و معنوی فراوان داشته که مظاهر آن در فرهنگ، هنر (اعم از ادبیات، شعر، موسیقی و...) و دانش های مختلف متجلی شده است.

پژوهشهای مختلف در ارتباط با روابط فرهنگی ایران و هند، (از منظر بومی) دو دوره پیش از ورود اسلام و پس از ورود اسلام، به عنوان شاخص تقسیم بندی در نظر گرفته اند:

^۱-دکتر نصرالله امامی و زهرا نصیری شیراز، «مشترکات فرهنگی و آیینی قوم هند و ایرانی و ریشه های کهن آن»، مجله مطالعات ایرانی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه شهید باهنر کرمان، پاییز ۸۸

براساس شواهد تاریخی، ایران و هند حتی پیش از ورود اقوام آریایی و شکل‌گیری تمدن آریایی با هم در ارتباط بوده‌اند و پس از ورود مهاجران آریایی نیز روابط متقابل و تاثیرگذاری داشته‌اند. به عبارتی کمتر قومی به اندازه ایرانیان و هندیان به یکدیگر نزدیک بوده‌اند و پژوهشگران معتقدند این دو قوم مدت درازی با هم زیسته و سپس از هم جدا شده‌اند، اما با این حال، هیچگاه گسست و انقطاع کامل اتفاق نیفتاده است. قرینه‌های اساطیری بسیاری بر اثبات این مدعا حکایت دارند. به عنوان مثال در حماسه‌ها و اساطیر ایران و هند، شخصیت‌ها و قهرمانان مشترک و همنام (البته گاه با سرنوشت‌های متفاوت) وجود دارند که از جمله‌ی آنها جمشید (پادشاه اساطیری ایران و هند) قابل ذکر است که نام او را هم در مهابهارت و نیز در اوستا می‌یابیم و نه تنها نام، بلکه نسب وی نیز در دو منبع هندی و ایرانی یکی است.

زبانهای باستانی ایران و هند، یعنی اوستایی و سانسکریت، آنچنان به هم نزدیکند که محققان توانسته‌اند از زبان سانسکریت در تدوین دستور زبان‌های اوستایی و فارسی باستان بهره‌ی فراوان بگیرند و ریشه بسیاری از کلمات و تعبیرات را که در دو زبان باستانی ایران-خاصه فارسی باستان- برجای مانده از روی سانسکریت به دست آورند.

اما در دوره پس از اسلام، میراث فرهنگی مشترک ایران و هند ضمن تاثیر پذیری از فرهنگ اسلامی، به طرق مختلف و در زمینه‌های متنوع وارد فرهنگ اسلامی شده و ضمن تاثیر پذیری، بر آن تاثیرگذار نیز بوده‌اند. در مورد ورود اسلام به هند اقوال مختلفی وجود دارد که از جمله، برخی آشنایی هندیان با اسلام را از همان زمان پیامبر(ص) می‌دانند.

حوزه‌های اصلی ارتباط فرهنگی ایران و هند حول محورهای ذیل است که در ادامه به صورت اجمالی به آنها پرداخته شده است:

حوزه زبان فارسی

زبان فارسی بیش از هفتصد سال بر تارک اندیشه، سیاست، اقتصاد و فرهنگ مردم هند می‌درخشیده، به گونه‌ای که بخش مهمی از آثار مهم فرهنگی، مذهبی سیاسی و ادبی و حتی احکام قضایی به زبان فارسی نوشته می‌شد. هم‌اکنون نسخ خطی گرانبهایی در کتابخانه‌های هند وجود دارد و برخی معتقدند تعداد نسخ خطی به زبان فارسی، در هند بیش از ایران است. کتابخانه‌های رامپور، آصفیه، راجه محمودآباد، صولت، امیرالدوله و مرشدآباد تنها بخشی از مراکزی هستند که نسخ خطی ارزشمندی را در خود جای داده‌اند. علاوه بر این بیش از سی مرکز دانشگاهی دارای بخش‌های زبان فارسی هستند که در مقاطع مختلف به آموزش و تدریس زبان فارسی می‌پردازند.

نظر به اهمیت زبان فارسی در هند، رییس‌جمهور این کشور به کسانی که "در جهت توسعه و ترویج زبان‌های فرهنگی (فارسی و سانسکریت و پالی) تلاش کنند" جوایزی را اعطا می‌نماید. مراکز فرهنگی ایران در دهلی و بمبئی نیز از موسساتی که به برگزاری دوره‌های آموزش زبان فارسی تمایل دارند، حمایت مادی و معنوی می‌کنند

و مرکز تحقیقات فارسی دهلی (وابسته به سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی) ضمن برگزاری محافل ادبی، پژوهش‌های مهمی را در زمینه زبان فارسی در هند انجام می‌دهد. علاوه بر این مراکز دیگری نیز در هند نظیر ایران سوساییتی در کلکته با بیش از هفتاد سال سابقه وجود دارند که به صورت غیردولتی و توسط علاقه‌مندان به فرهنگ و هنر ایران اداره می‌شوند که این مطلب به خوبی گویای نفوذ فرهنگ ایران و زبان فارسی در میان مردم هند است.

مسلمانان هند^۱

مسلمانان هند با جمعیتی حدود ۱۷۰ تا ۱۸۰ میلیون نفر بزرگترین اقلیت این کشور محسوب می‌شوند و حدود ۱۱ درصد جمعیت مسلمانان جهان را تشکیل می‌دهند. آنان در عین پایبندی به عقاید و باورهایشان، برخلاف تبلیغات برخی گروه‌های افراطی، هند را وطن خود می‌دانند و به آن وفادارند. مسلمانان هند به واسطه ی نفوذ عرفا و تعالیم صوفیانه تمایلات افراطی و خشونت طلبانه نداشته و مشی معتدل و میانه رو دارند. از همین رو جریانات افراطی وهابیت نتوانسته اند نفوذ چندانی در میان مسلمانان هند داشته باشند. البته این نکته لازم به ذکر است که به استناد گزارش کمیته دولتی ساچر (کمیته بررسی وضعیت اقلیت‌های مسلمان، سیک، جین، زرتشتی) مسلمانان در بدترین وضعیت اقتصادی، آموزشی و رفاهی و فرهنگی به سر می‌برند و دولت هند گام‌هایی را برای بهبود این وضعیت آغاز نموده است که مسیری طولانی و دشوار در پیش دارد. شیعیان حدود ۳۰ تا ۵۰ میلیون (در این زمینه آمار دقیق و قطعی وجود ندارد) اقلیتی در میان مسلمانان اهل سنت به شمار می‌روند و اصطلاح "اقلیت در اقلیت" خود گویای وضعیت آنان می‌باشد. مسلمانان و شیعیان هند براساس پیوندهای دینی و فرهنگی به جمهوری اسلامی ایران علاقمند بوده و روابط خوبی با ایران دارند.

روابط رسمی فرهنگی

با پیروزی انقلاب اسلامی فعالیت‌ها و همکاری‌های فرهنگی بین دو کشور وارد مرحله جدیدی شد. در این دوره ارتباطات گسترده‌ای میان مسلمانان هند و بالخصوص شیعیان با ایران ایجاد شد. هند از اولین کشورهای بود که پس از پیروزی انقلاب اسلامی نظام نوپای جمهوری اسلامی ایران را به رسمیت شناخت. پس از پیروزی انقلاب اسلامی همکاری‌های فرهنگی در قالب قراردادهای جدید تثبیت شد. دو کشور در ۸۴-۱۳۸۳ مبادرت به امضاء برنامه مبادلات فرهنگی نمودند. در سال ۱۳۷۴، اکبر هاشمی رفسنجانی رئیس جمهوری وقت به هند سفر کرد و برنامه اجرایی مبادلات فرهنگی، علمی و فنی بین دو کشور امضاء شد. در سال ۱۳۸۱ نیز با سفر سید محمد خاتمی، رئیس جمهوری وقت به هند برنامه اجرایی مبادلات فرهنگی برای سالهای ۸۴-۱۳۸۱ مجدداً تنظیم و امضا شد. برنامه مبادلاتی جدیدی نیز مورد توافق طرفین قرار گرفته که امضای این برنامه به دستگاه‌های مختلف دو دولت

^۱-افکار نیوز

اجازه می‌دهد، تعاملات فرهنگی را در قالب رسمی دنبال کنند. علاوه بر این سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی به عنوان اصلی‌ترین نهاد ارتباطات فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور، یادداشت تفاهمی را با شورای روابط فرهنگی هند امضا خواهد کرد. ایران در حال حاضر سه مرکز فرهنگی در هند (رایزنی فرهنگی دهلی نو، مرکز تحقیقات فارسی دهلی نو و خانه فرهنگ بمبئی) دارد.

• تبادلات سیاسی دو کشور^۱

روابط هند و ایران قدمتی پنج هزار ساله دارد. تاریخ مشترک، روابط فرهنگی و اقتصادی این پیوند به دوران باستان بازمی‌گردد. با این حال، ماهیت این رابطه امروزه با ظهور عوامل جدید بسیار متفاوت شده است. یکی از این عوامل نقش ایالات متحده آمریکا می‌باشد.

ایران و هند به عنوان دو کشور تأثیرگذار و قدرتمند آسیایی دارای اشتراکات و روابط تاریخی و فرهنگی بسیاری هستند که همواره به بهبود و گسترش روابط در حوزه‌های دیگری همچون سیاسی و اقتصادی ترغیب می‌شوند. جواهر لعل نهرو نخست‌وزیر هند می‌گوید: "در طول سالیان متمادی هیچ کشوری همچون ایران بر فرهنگ و مردم هند تأثیر نگذاشته است. زبان فارسی بیش از ۷ قرن زبان رسمی مردم هند و دربار آن بوده است و تنیدگی فرهنگی ایران و هند قابل قیاس با دیگر کشورها نیست." اما علیرغم این اظهارات هنوز در حوزه‌های سیاسی و اقتصادی مناسبات در خور دو کشوری با قدمت طولانی نبوده است.

بعد از استقلال هند از انگلیس، این کشور توانست با کشورهای دیگر مناسبات مستقل را تجربه کند. روابط ایران و هند، با استقلال این کشور در ۱۵ آگوست ۱۹۴۷ وارد مرحله تازه‌ای شد. سرکنسولگری و سپس سفارت ایران در دهلی‌نو تأسیس شد. اما علیرغم این، روابط سیاسی دو کشور به دلیل حمایت رژیم پهلوی از پاکستان، بر پایه اعتماد دو جانبه نبوده است. با پیروزی انقلاب اسلامی تنش بین دو کشور کاسته شد و هند از نخستین کشورهایی بود که انقلاب اسلامی ایران را به رسمیت شناخت. بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، ایران به جنبش غیر متعهدها پیوست و رابطه آن با آمریکا قطع شد که با این اقدام هند نفس راحتی کشید.

در دوران جنگ تحمیلی با توجه به روابط نزدیک اقتصادی و سیاسی هند با عراق اما این کشور خواستار خاتمه جنگ از طریق مذاکره شد. علیرغم تأثیرات جنگ بر روابط سیاسی دو کشور، همکاری‌های اقتصادی ایران و هند گسترش یافت. موضوع روابط سیاسی ایران و هند تابعی از روابط خوب ایران با پاکستان و ناآرامی‌های کشمیر بود.

¹ -<https://www.iribnews.ir>

برنامه هسته‌ای ایران

با طرح موضوع برنامه هسته‌ای ایران در شورای امنیت، هند در سال‌های ۲۰۰۵، ۲۰۰۶ و ۲۰۰۹ در آژانس بین‌المللی هسته‌ای علیه ایران رأی داد. از طرفی دیگر با صدور قطعنامه‌های تحریمی علیه کشورمان در مه ۲۰۰۸ میلادی، وزارت امور خارجه هند در پیروی از قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل علیه ایران از مقامات مطبوع خود خواسته است بانک‌های ایرانی و محموله‌هایی را که از ایران وارد یا به مقصد ایران صادر می‌شود تحت نظارت داشته باشد.

به اعتقاد کارشناسان همراهی هند با تحریم‌های آمریکا در حالی رخ داد که این کشور یکی از منتقدین و مخالفین جدی تحریم‌های یک جانبه آمریکا خصوصاً در حوزه انرژی بوده است. هند در این حوزه به انرژی ایران نیازمند است. وزیر انرژی هند گفته بود که تحریم‌های مدنظر آمریکا می‌تواند بر اقتصاد این کشور تأثیر منفی داشته باشد.

روابط اقتصادی ایران و هند

روابط اقتصادی دو کشور طی قرون گذشته همواره وجود داشته است. اولین عهد نامه بازرگانی بین دو کشور در سال ۱۹۵۵ (۱۳۳۳) به امضاء رسید. در سال ۱۹۷۰ (۱۳۴۱) اولین کمیسیون مشترک اقتصادی دو کشور در تهران برگزار شد. مهمترین پروژه اقتصادی بین دو کشور در سال ۱۹۷۵ (۱۳۵۳) طرح تولید سنگ آهن "کودرموخ" هند با سرمایه گذاری ایران بود. بعد از پایان جنگ تحمیلی روابط اقتصادی ایران و هند افزایش یافت. پس از سفر نخست‌وزیر هند به تهران در سال ۲۰۰۲ (۱۳۸۰) شاهد گسترش روابط سیاسی و بین‌المللی و افزایش حجم روابط اقتصادی بین دو کشور بودیم و وزرای متعددی از کشورهای متقابل بازدید نمودند و در واقع محدودیتی که بطور سنتی در روابط دو کشور وجود داشت، شکسته شد.

مبادلات کالا

عمده صادرات غیر نفتی ایران به هند شامل خشکبار، مشتقات نفتی، پتروشیمی، آلیاژهای آلومینیوم، شمش فولاد و واردات غیر نفتی از هند شامل سنگ آهن - گوشت - کاغذ - موتورسیکلت و... می‌شود. در سال ۲۰۰۳ حجم مبادلات بازرگانی دو کشور به بیش از دو میلیارد دلار رسید و در سال ۲۰۰۴ به ۳ میلیارد دلار ارتقا یافت. در سال ۲۰۱۰ (۱۳۸۸) حجم مبادلات تجاری ایران و هند به ۹ / ۱۳ میلیارد دلار رسید که شامل صادرات نفت به هند به ارزش ۱۱ میلیارد دلار و صادرات غیر نفتی به ارزش ۱ / ۱ میلیارد دلار بود. واردات ایران از هند بالغ بر ۸ / ۱ میلیارد دلار بوده است.

پس از برداشته شدن تحریم‌های یک جانبه علیه ایران از ۲۰۱۵، در پی توافق هسته‌ای، هند قدم‌هایی را برای گسترش روابط اقتصادی با ایران برداشت. برای مثال پس از تاخیر فراوان، این کشور ۶ میلیارد دلار از بدهی‌های

خود را به ایران پرداخت کرد. این بدهی به خاطر واردات نفت از ایران بود و دهلی عنوان کرده بود باتوجه به تحریم‌های بانک جهانی قادر به پرداخت بدهی خود نبوده است.

جدول تبادلات تجاری ایران و هند^۲

India-Iran Merchandise Trade (USD Billion)					
Year	2011	2012	2013	2014	2015
EXPORT	2.46	2.57	5.43	4.40	3.13
%Growth		4.46	111.26	-18.95	-29.00
IMPORT	11.49	13.35	10.03	11.25	6.23
%Growth		16.20	-24.85	12.11	-44.65
TOTAL TRADE	13.95	15.92	15.47	15.65	9.35
%Growth		14.13	-2.86	1.20	-40.24

Source: ITC Trade Map

نمودار صادرات هند به ایران^۱

انرژی

نیاز هند به انرژی بر کسی پوشیده نیست و برای تأمین بلند مدت انرژی خود به ایران در نقش بهترین و مهمترین تأمین‌کننده انرژی می‌نگرد. به دلیل نیاز هند به انرژی عمده‌ترین حجم روابط اقتصادی هند را نفت خام تشکیل می‌دهد. در سال ۲۰۰۸-۲۰۰۹ نفت ایران تقریباً ۱۶ درصد از واردات نفت خام هند را تشکیل می‌داد. واردات نفت هند از ایران در سال‌های ۲۰۰۸-۹ حدود ۵ / ۹ درصد افزایش یافت که به موجب آن ایران به عنوان دومین تأمین‌کننده نفت هند تبدیل شد. حدود ۴۰ درصد از نفت مصرفی هند از ایران وارد می‌شود. با توجه به نیاز شدید هند به انرژی جهان نزدیکترین منطقه نفت خیز انرژی، منطقه خلیج فارس است. از این رو دولتمردان هند طرح انتقال انرژی از طریق خط لوله از این منطقه را در دستور کار خود قرار داده‌اند. یکی از این طرح‌ها خط لوله صلح (ایران- پاکستان- هند) بود. طرح خط لوله انتقال گاز صادراتی ایران به هند و پاکستان در سال ۱۹۹۰ مطرح شد و پس از گفتگوها این طرح، "خط لوله صلح" نام گرفت. بر اساس این طرح مقرر شده بود که گاز صادراتی ایران براساس تفاهم‌های انجام شده، تا مدت ۲۵ سال، با قیمت توافقی به هند و پاکستان به فروش برسد. البته مذاکراتی هم پیرامون پیوستن ترکمنستان و قطر به ایران برای تأمین گاز طبیعی این پروژه بزرگ مطرح شده بود. طول خط لوله ایران به هند ۲۷۰۰ کیلومتر پیش بینی شده که قرار بود ۱۱۰۰ کیلومتر از این خط لوله در ایران، ۷۸۰ کیلومتر در پاکستان و ۶۰۰ کیلومتر در هند احداث شود. در صورت تکمیل آن، روزانه ۱۵۰ میلیون متر مکعب گاز ایران به هند و پاکستان صادر می‌شود که ۹۰ میلیون متر مکعب آن برای هند و ۶۰ میلیون متر مکعب آن برای پاکستان در نظر گرفته شده بود. این مسیر که اقتصادی‌ترین روش تأمین انرژی به شبه قاره هند محسوب می‌شود، با اعمال فشار آمریکا به هند و اعلام خروج این کشور، همچنان مسکوت مانده است. این طرح پس از خروج هند از آن به خط لوله‌ای- پی تغییر نام داد. علیرغم این که طرح خط لوله صلح ناتمام مانده ولی مقامات دو کشور گفتگوهای را در خصوص احیاء و تکمیل این طرح انجام می‌دهند.

^۱ در حال حاضر بندر چابهار بخش مهمی از استراتژی دولت هند در راستای محافظت از نفوذ منطقه ای خود و تسریع شکل گیری روند روابط راهبردی با ایران است. هند ایران را کلید دسترسی به افغانستان و آسیای میانه از طریق بندر چابهار می‌داند. اما از سال ۲۰۱۶ که توافق برای توسعه چابهار با سرمایه گذاری طرف هندی امضا شد، هند جدیت لازم را برای به اتمام رساندن این پروژه نداشت. متزلزل شدن روابط دو جانبه دو کشور ناشی از تصمیم هند مبنی بر پذیرش تحریم های آمریکا علیه ایران و هم چنین صفر کردن واردات نفت خود از جمله موارد مهم و تاثیر گذار بر این موضوع بود. با خروج غیر مسئولانه آمریکا از افغانستان و برگشتن قرعه به نفع قدرت گیری رقبای منطقه ای هند از جمله چین و پاکستان در افغانستان، دهلی نو متوجه ضرورت پیگیری روابط راهبردی خود با

^۱-موسسه مطالعات و تحقیقات بین المللی ابرار معاصر تهران

ایران شد. حضور شخص جایشنکار، وزیر امور خارجه هند در مراسم تحلیف ابراهیم رئیسی، آن هم در دومین سفر وی در عرض یک ماه نشان از تمایل هند برای برای پیگیری این روابط استراتژیک دارد به گونه ای که رسانه های مهم هندی نیز هنگام پوشش خبری مراسم تحلیف آقای رئیسی، حضور جایشنکار را شروع فصل جدید روابط ایران و هند عنوان کردند.

بنابراین می توان گفت بندر چابهار هم اکنون یکی از مهم ترین متغیرها و اولویت های هند در شکل دادن روابط استراتژیک و توازن منطقه ای هند در مقابل پاکستان و چین است. در همین راستا موسسه بروکینگز در یکی گزارش های پژوهشی خود با عنوان «منافع استراتژیک و اقتصادی هند در ایران» توسعه بندر چابهار را سنگ بنای اصلی استراتژی چند لایه هند در رابطه با ایران عنوان کرده است.

بنابراین به نظر می رسد، این موضوع مسئله ایست که کاملاً به منافع هند مربوط می شود و یک بازی تاثیر گذار در شکل گیری روابط هند و ایالات متحده به حساب نمی آید. در همین زمینه سرواستاوا سفیر سابق هند در ایران در پاسخ به این سوال که آیا روابط هند با آمریکا و اسرائیل تحت تاثیر روابط ایران و هند قرار می گیرد(با توجه به سفرهای اخیر جایشنکار به تهران) بیان کرد که هند و ایران منافع مشترکی در منطقه دارند که نمی تواند زیرمجموعه روابط دیگر باشد. متغیر های مهمی از جمله تاریخ، فرهنگ، امنیت، انرژی و ارتباطات، این دو کشور را به یکدیگر متصل می کند.

در همین راستا به نظر می رسد در آینده تبادلات میان دو کشور در عرصه های گوناگون بیشتر شود. ایران و هند در تاریخ روابط دیپلماتیک خود توانسته اند، پیوندها و قرابت های فرهنگی و دوستانه خوبی را با یکدیگر داشته باشند. اما اکنون به نظر می رسد برای هند، این رابطه با اولویت های ژئوپلیتیک و اقتصادی اداره خواهد شد که همین موضوع منجر به گسترش روابط دوجانبه، از جمله تجارت انرژی، توسعه زیرساخت ها و همکاری های امنیتی می شود. هر چند این روابط ممکن است با تحریم ها، فرآیندهای بروکراسی دچار پیچیدگی های خاص خود شود.

نتیجه اینکه مجاورت جغرافیایی، نیاز هند به اتصال منطقه ای به آسیای مرکزی، چالش های امنیتی مشترک در افغانستان و آسیای مرکزی مستلزم همکاری نزدیک میان هند و ایران است. هند همچنان سعی می کند روابط خود را با ایران، به موازات روابط دوجانبه خود با آمریکا، کشورهای شورای همکاری خلیج فارس و اسرائیل در منطقه، تقویت کند. در این میان بندر چابهار از جمله مهم ترین متغیرهایی است که منجر به ایجاد روابط اقتصادی بهتر و به دنبال آن شکل گیری یک ارتباط پایدار سیاسی بین هند، افغانستان و ایران می شود و دهلی نو به عنوان یکی از اولویت های سیاسی خود در روابط با دولت جدید در ایران آن را با جدیت بیشتری پیگیری خواهد کرد.

• شناخت مسیرهای پروازی مستقیم و غیر مستقیم فی مابین دو کشور^۱

در حال حاضر تنها پرواز مستقیم از ایران به دهلی هواپیمایی ماهان می باشد که از تهران به دهلی هفته ای ۳ پرواز انجام می دهد. و سایر پروازها به دهلی دارای حداقل ۱ توقف می باشند و مستقیم نمی باشند.

ایرلاین هایی مسیر ایران به دهلی:

- ماهان Mahan Air
- عمان Oman Air
- ایر عربیا Air Arabia
- قطر ایرویز Qatar Airways
- امارات Emirates Airlines
- ترکیش Turkish Airlines
- کویت ایرویز Kuwait Airways
- ایرفلوت Aeroflot
- اوکراینی Ukraine International

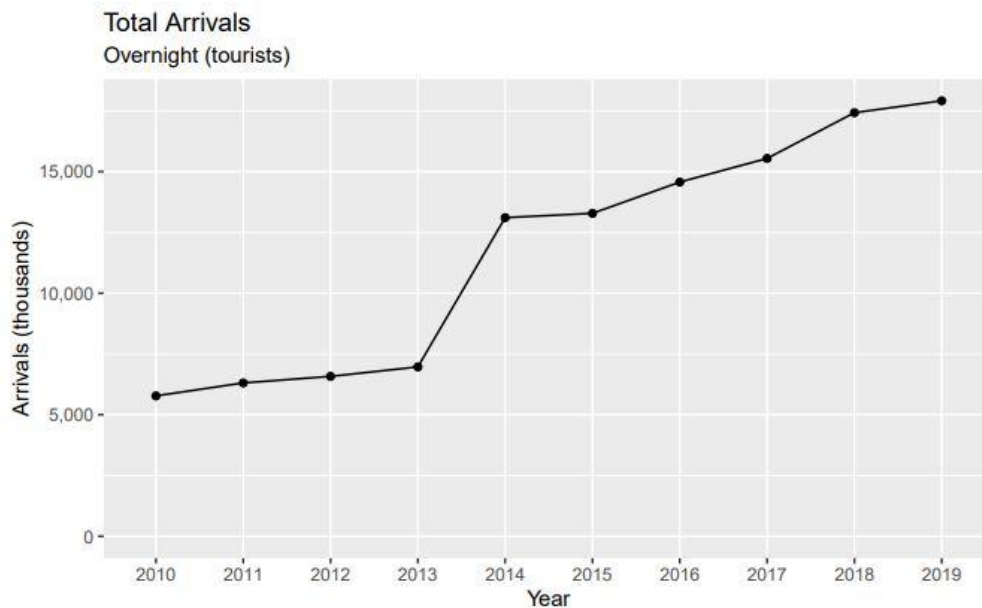
---

¹ - <https://www.gharepeyma.com>

❖ وضعیت صنعت گردشگری

• تعداد کل گردشگران ورودی^۱

آمارتعداد گردشگران ورودی به کشور هندوستان به تفکیک سال					
Source: World Tourism Organization (UNWTO)					
۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹
۱۳/۱۰۷/۰۰۰	۱۳/۲۸۴/۰۰۰	۱۴/۵۷۰/۰۰۰	۱۵/۵۴۳/۰۰۰	۱۷/۴۲۳/۰۰۰	۱۷/۹۱۴/۰۰۰
رتبه در بین ۵۰ کشور اول جهان در سال ۲۰۱۹: ۲۴					

نمودار روند رشد گردشگران ورودی به هندوستان در بازه ۱۰ ساله^۲**INBOUND TOURISM**¹ -unwto.org² -https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com

• ساختار گردشگری هندوستان^۱

وزارت گردشگری، آژانس اصلی برای تدوین سیاست‌ها و برنامه‌های ملی و هماهنگی فعالیت‌های سازمان‌های مختلف دولت مرکزی، دولت‌های ایالتی/UT و بخش خصوصی برای توسعه و ترویج گردشگری در کشور است. این وزارتخانه توسط وزیر اتحادیه گردشگری اداره می‌شود و توسط وزیر کشور در امور گردشگری حمایت می‌شود.

صنعت گردشگری یکی از بزرگترین صنایع خدماتی در هند است و ارزش آن در سال ۲۰۱۸ به ۲۳۴ میلیارد دلار رسید. این صنعت با درآمد ۲۹,۹۶۲ میلیارد دلار بین ژانویه ۲۰۱۹ تا دسامبر ۲۰۱۹ به یکی از بزرگترین منابع ارزی در هند تبدیل شده است که نسبت به دوره قبل ۴,۸ درصد رشد داشته است.

بر اساس گزارش شورای جهانی سفر و گردشگری (WTTC)، در سال ۲۰۱۹، گردشگری ۱۹۴ میلیارد دلار یا ۶,۸ درصد از تولید ناخالص داخلی هند را تولید کرد و از ۳۹,۸۰ میلیون شغل یا ۸ درصد از کل اشتغال آن حمایت کرد. انتظار می‌رود این بخش با نرخ سالانه ۶,۹ درصد رشد کند و تا سال ۲۰۲۸ به ۴۶۰ میلیارد دلار یا ۹,۹ درصد از تولید ناخالص داخلی برسد.

هند تنوع جغرافیایی، سایت‌های میراث جهانی و محصولات گردشگری خاص مانند سفرهای دریایی، ماجراجویی، مراقبت‌های پزشکی، اکوتوریسم و غیره را ارائه می‌دهد.

رتبه هند در شاخص رقابتی سفر و گردشگری مجمع جهانی اقتصاد (TTCI) از رتبه ۵۲ در سال ۲۰۱۵ به رتبه ۴۰ در سال ۲۰۱۷ رسید. هند اکنون ۶ موقعیت دیگر را به دست آورده است و در سال ۲۰۱۹ در رتبه ۳۴ قرار گرفت.

علیرغم همه‌گیری، در سال ۲۰۲۰ این کشور سرمایه‌گذاری ۲,۹۴ میلیارد دلاری در بخش گردشگری انجام داد که این رقم ۱,۰۷ میلیارد دلار در سال مالی ۲۰۱۹ بود که نشان‌دهنده رشد سالانه ۱۷۴,۷ درصدی است.

تقویت زیرساخت‌های گردشگری با کیفیت، در سراسر کشور یکی از حوزه‌های کلیدی عملکرد این وزارتخانه است. بیش از پنجاه درصد از هزینه‌های وزارتخانه در طرح‌های توسعه زیرساخت‌های گردشگری با کیفیت در مقاصد و مدارهای مختلف توریستی انجام می‌شود.

برنامه‌های آتی گردشگری هند عبارتند از:

-انتظار می‌رود تا سال ۲۰۲۸، گردشگری ۵۰,۹ میلیارد دلار درآمد داشته باشد که از ۲۸,۹ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۸ بیشتر است.

¹ -<https://www.investindia.gov.in/fr-fr/sector/tourism-hospitality>

- تا سال ۲۰۲۹، سفر و گردشگری نزدیک به ۵۳ میلیون شغل در مقابل ۴۳ میلیون شغل مستقیم در سال ۲۰۱۸ (۸,۱ درصد از کل اشتغال) ایجاد خواهد کرد.

- انتظار می رود تا سال ۲۰۳۰، هند جزو پنج بازار برتر سفرهای تجاری باشد.

- پیش بینی می شود تا سال ۲۰۲۹، بخش گردشگری با رشد ۶,۷ درصدی به ۳۵ میلیارد دلار برسد.

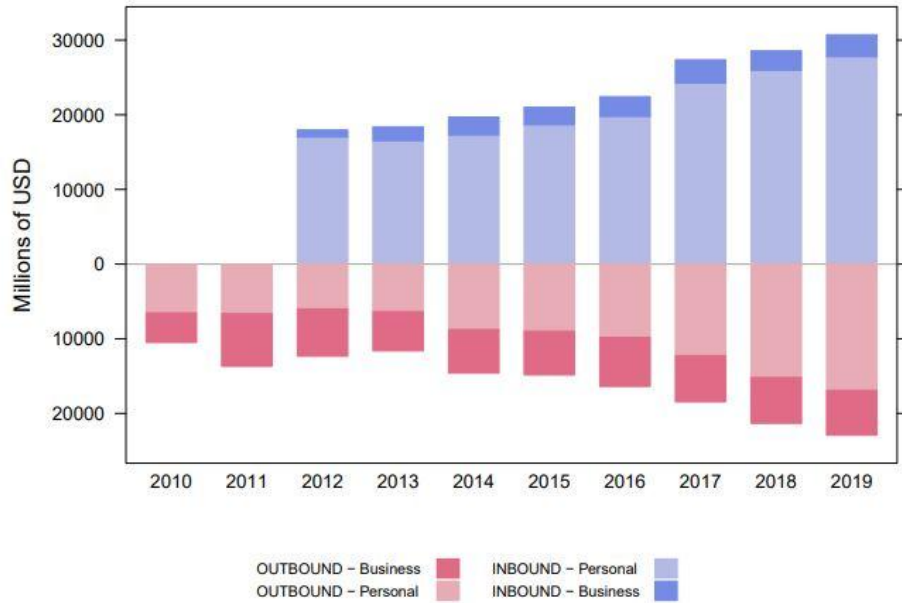
- پیش بینی می شود که بخش هتلداری تا سال ۲۰۲۸ به ۴۶۰ میلیارد دلار برسد.

• درآمد ناشی از گردشگران ورودی^۱

درآمد حاصل از گردشگری ورودی به کشور هندوستان به تفکیک سال (میلیارد دلار آمریکا)					
Source: World Tourism Organization (UNWTO)					
۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹
۱۹/۷۰۰	۲۱/۰۱۳	۲۲/۴۲۷	۲۷/۳۶۵	۲۸/۵۶۸	۳۰/۷۲۰
رتبه در بین ۵۰ کشور اول جهان در سال ۲۰۱۹: ۱۲					

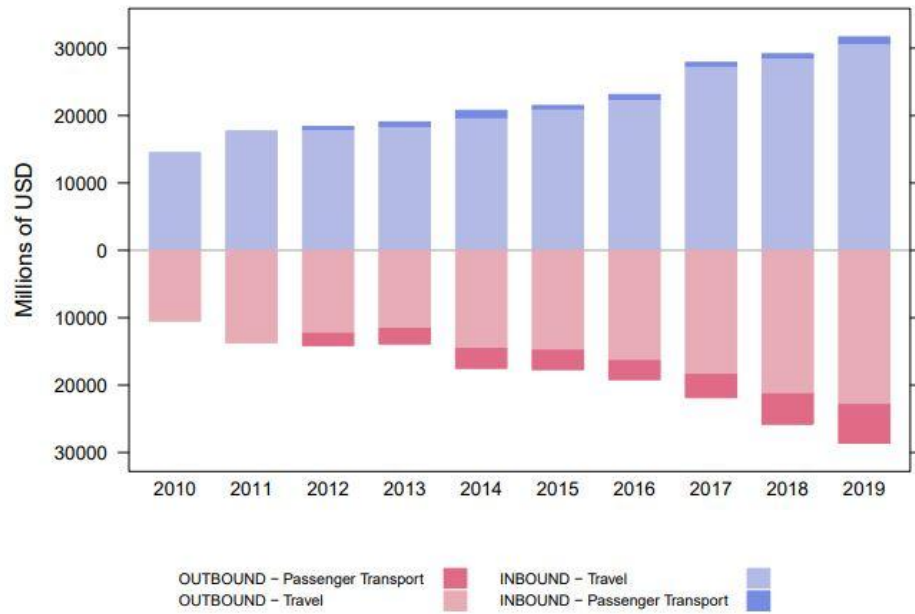
¹ -unwto.org

Total Expenditure: Travel only

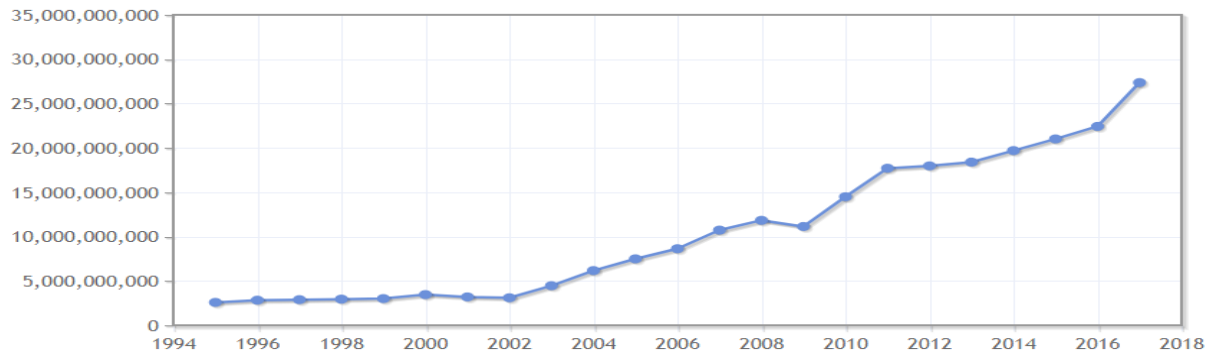

EXPENDITURE

Total Expenditure: Travel and Passenger Transport

نمودار روند رشد درآمد هندوها از گردشگری در بازه ۲۰ ساله

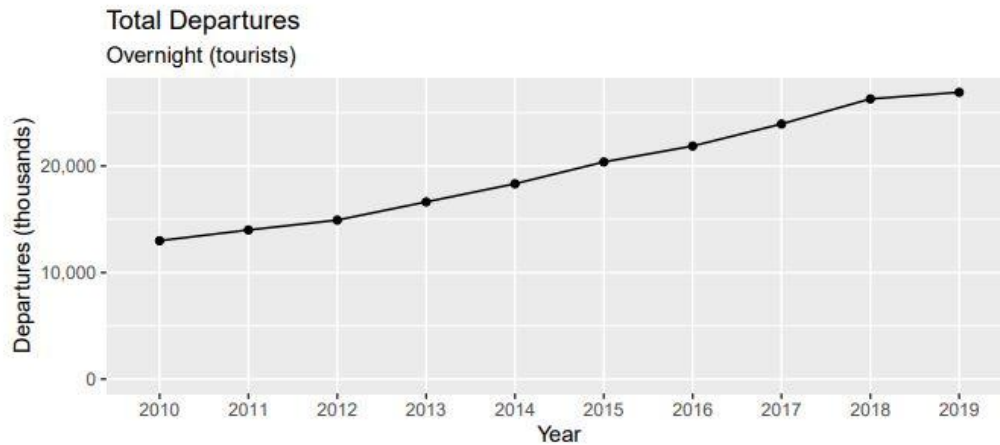

• تعداد گردشگران خروجی در بازه حداقل ۵ ساله^۱

آمار تعداد گردشگران خروجی از کشور هندوستان به تفکیک سال				
Source: World Tourism Organization (UNWTO)				
۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹
۲۰/۳۷۶/۰۰۰	۲۱/۸۷۲/۰۰۰	۲۳/۹۴۳/۰۰۰	۲۶/۲۹۶/۰۰۰	۲۶/۹۱۵/۰۰۰

¹ -unwto.org

نمودار روند گردشگران خروجی در بازه ۱۰ ساله

OUTBOUND TOURISM• میزان هزینه کرد گردشگران خروجی^۱

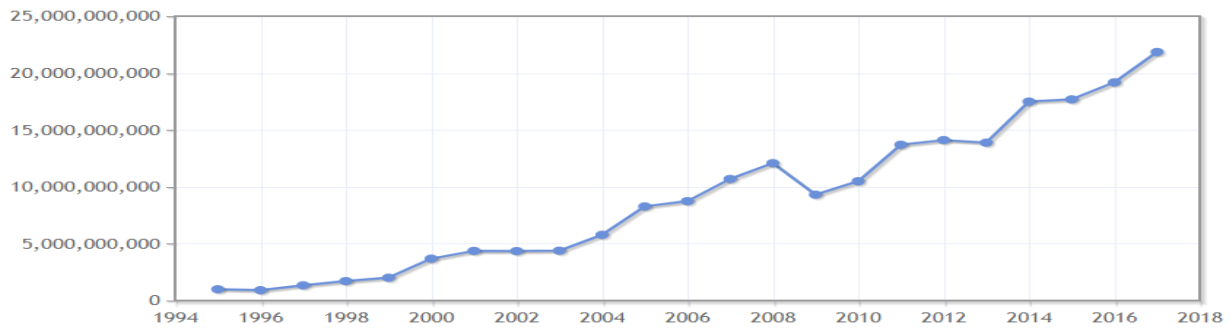
میزان هزینه کرد گردشگران خروجی از کشور هندوستان به تفکیک سال (میلیارد دلار آمریکا)

Source: World Tourism Organization (UNWTO)

۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹
۱۴/۵۹۵	۱۴/۸۳۸	۱۶/۳۷۶	۱۸/۴۴۳	۲۱/۳۱۹	۲۲/۹

رتبه در ۵۰ بین کشور اول جهان در سال ۲۰۱۹: ۱۴

¹ -unwto.org

نمودار روند رشد هزینه کرد گردشگران خروجی هندوستان در بازه ۲۰ ساله^۱

¹ - www.khonema.com

• سهم گردشگری در تولید ناخالص داخلی کشور

بر اساس گزارش شورای جهانی سفر و گردشگری سهم سفر و گردشگری هند در سال ۲۰۱۹ معادل ۶,۹٪ از کل تولید ناخالص ملی بوده است که این مقدار به ۴,۷٪ در سال ۲۰۲۰ تقلیل پیدا کرد و حاکی از رشد منفی ۳۶/۳ درصدی دارد.

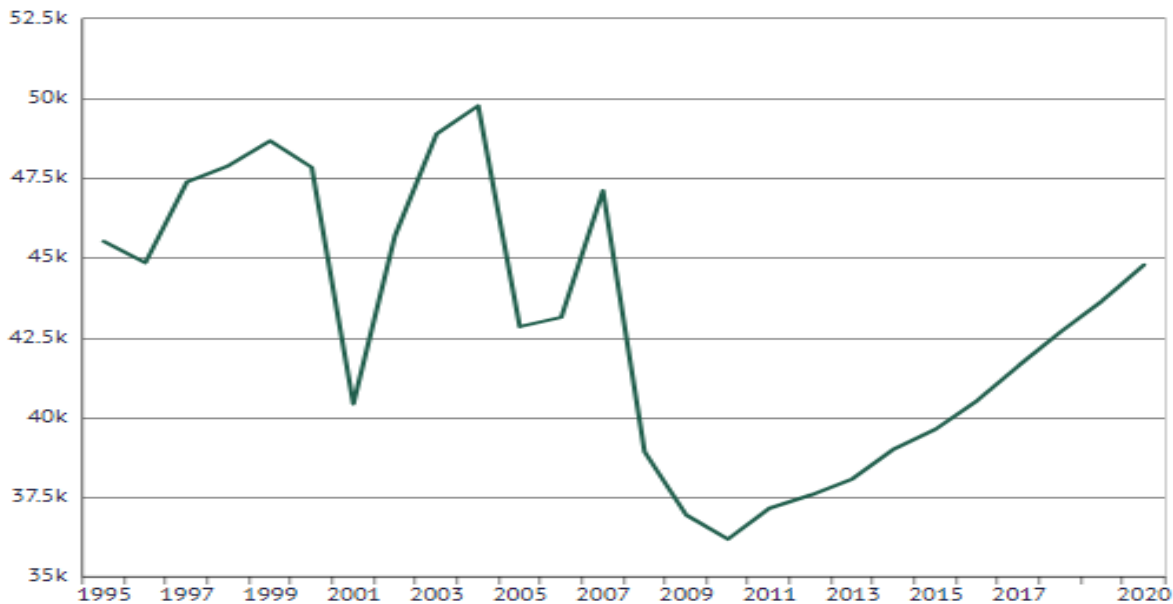
• سهم گردشگری در میزان اشتغال زایی مستقیم و غیر مستقیم

۱- در سال ۲۰۲۰، سهم سفر و جهانگردی در رشد اشتغال هند ۲,۶٪ بوده است. اگرچه سهم هند از مسافرت و جهانگردی در رشد اشتغال در سالهای اخیر به طور قابل توجهی متغیر بود، اما این روند از سال ۲۰۰۱ تا ۲۰۲۰ افزایش می یابد و در سال ۲۰۲۰ به ۲,۶٪ می رسد.

۲- در سال ۲۰۲۰، مشارکت سفر و گردشگری در اشتغال (از تولید ناخالص داخلی) برای هند ۸,۲٪ بود. اگرچه سهم هند از مسافرت و گردشگری در اشتغال (درصد تولید ناخالص داخلی) در سالهای اخیر به طور قابل توجهی متغیر است، اما از سال ۲۰۰۱ تا ۲۰۲۰ کاهش می یابد و ۸,۲ درصد در سال ۲۰۲۰ کاهش می یابد.

¹ -khonema.com

نمودار درصد اشتغال در بازه ۲۵ ساله

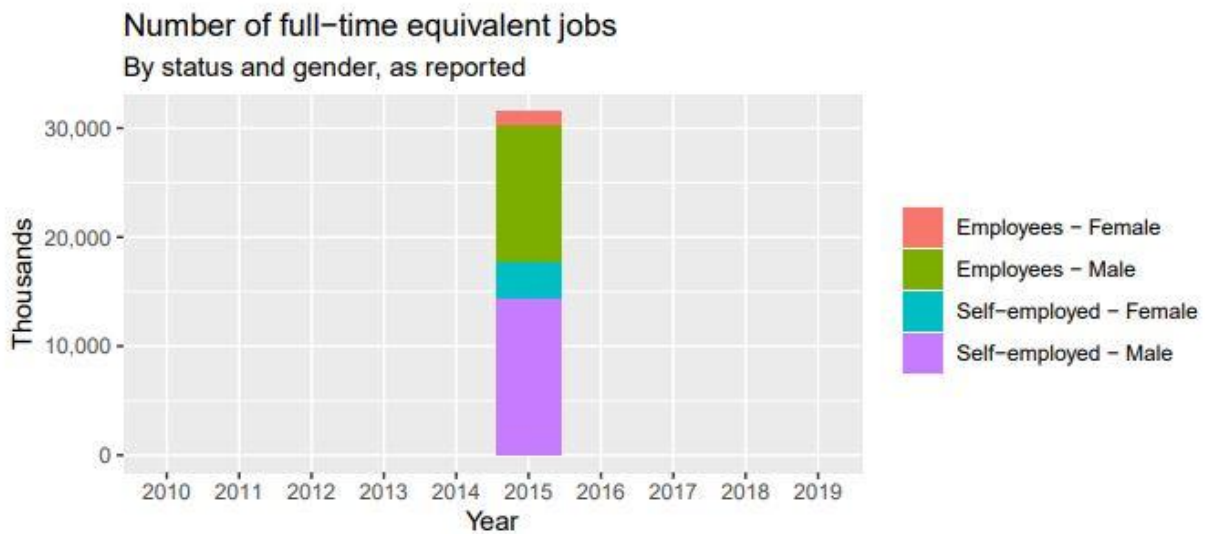

بر اساس گزارش شورای جهانی سفر و گردشگری (Wttc) سهم سفر و گردشگری در سال ۲۰۱۹ حدود ۸,۸٪ کل اشتغال بوده که این رقم در سال ۲۰۲۰ به ۷,۳٪ رسیده است. بر این اساس تعدا شغل های مرتبط با گردشگری از ۴۰,۱۱۱,۹۰۰ نفر در سال ۲۰۱۹ به ۳۱,۷۸۵,۲۰۰ نفر در سال ۲۰۲۰ کاهش پیدا کرده است که تراز رشد منفی ۲۰,۸٪ در صد را نشان می دهد.

2019		2020	
	Total contribution of Travel & Tourism to Employment: 40,111.9 Jobs (000s) (8.8 % of total employment)	31,785.2 Jobs (000s) (7.3 % of total employment)	Change in jobs²: -20.8% -8,326.7 (000s)

¹ Wttc.org

EMPLOYMENT

• تاثیر کرونا بر روی صنعت گردشگری هند

بر اساس گزارش وزیر گردشگری هند به دلیل شیوع ویروس کرونا اقتصاد این کشور حدود هفتاد و پنج میلیارد دلار ضرر کرده است. به گفته منابع در چهارشنبه، ۱۸ مارس، وزارت جهانگردی به کمیته دائمی مجلس کشور هند خبر داده که شیوع بیماری کووید-۱۹ تاثیر هفتاد و پنج میلیارد دلاری بر روی گردشگری هندوستان داشته است.^۱

کووید-۱۹ به طور جدی بر گردشگری داخلی و گردشگری خارجی تأثیر گذاشته است. با تعلیق ویزا، توقف حمل و نقل هوایی، بسته شدن مرزها، ... گردشگری به زمان زیادی نیاز دارد تا بتواند به شرایط قابل قبولی برسد.

FAITH (فدراسیون انجمن گردشگری و هتلداری هند) پیش بینی می کند که حدود ۴۰ میلیون بیکار تنها در بخش گردشگری وجود خواهد داشت.

گردشگری بخشی است که بسیاری از فعالیت ها به آن وابسته است به همین سبب دولت باید فوراً این موضوع را درک کرده و اقدامات موثری انجام دهد. برای انجام این کار، پیشگامان گردشگری جنبش @Savetourism1 را در توئیتر راه اندازی کردند تا توجه مقامات دولتی را به خود جلب کنند.^۲

¹ - <https://www.chamedanmag.com>

² - <https://www.etourisme.info>

• اقدامات پسا کرونا برای راه اندازی گردشگری^۱

مقامات هندی می گویند که اولین ۵۰۰۰۰۰ ویزای توریستی با رفع محدودیت های سفر به صورت رایگان صادر خواهد شد.

وزیر دارایی هند، نیرمالا سیتارامان، از اقدامات متعددی برای کمک به بهبود بخش گردشگری داخلی خبر داد که از جمله صدور رایگان ۵۰۰۰۰۰ ویزای توریستی پس از برداشته شدن محدودیت های سفر می باشد. این برنامه استثنایی تا ۳۱ مارس ۲۰۲۲ یا زودتر اجرا خواهد شد و هر گردشگر فقط یک بار می تواند از این برنامه بهره مند شود. پیش بینی می شود هزینه این اقدام برای دولت هند بیش از ۱۱ میلیون یورو باشد.

• توجه بر توسعه گردشگری داخلی توسط هند^۲

سازمان جهانی گردشگری (UNWTO)، در گزارش های سالانه خود همواره بر اهمیت توسعه گردشگری داخلی در تمامی کشورهای جهان تاکید داشته و آن را یکی از مهم ترین ابزارهای تحقق اهداف موجود در سند توسعه پایدار سازمان ملل که برای سال ۲۰۳۰ پیش بینی شده، می داند. بنا بر آمارهای منتشر شده از طرف UNWTO، بیش از ۸۰ درصد از سفرهایی که در سطح جهان صورت می گیرد، سفر گردشگران یک کشور در داخل مرزهای کشور خودشان است که همان سفر داخلی تلقی می شود.

این نهاد بین المللی در یکی از گزارش های خود تاکید می کند که «گردشگری داخلی حوزه ای از کسب و کارهای اقتصادی است که شاید کمترین تاثیر را از انواع بحران ها سیاسی، طبیعی، اجتماعی و خصوصا اقتصادی می گیرد و اقتصاددانان از آن با تعبیر «ضربه گیر بحران های اقتصادی» یاد می کنند.» همچنین این گزارش می افزاید توسعه گردشگری داخلی با توجه به اثری که بر بازتوزیع ثروت در سطح یک کشور و جامعه دارد، از اهمیت بالایی برخوردار است و در مقاطع مختلفی از تاریخ، ناجی مناطق تحت بازسازی همچون چین، جنوب لهستان، شرق آلمان، شمال فرانسه، ولز و همچنین ضامن درآمدزایی نقاط روستایی و کوهستانی کشورها بوده است. این نهاد بین المللی، رشد گردشگری داخلی را با جذاب کردن ایام تعطیلات کارکنان و شاغلان یک کشور، بستری مناسب برای کاهش تنش های موجود در سطح جامعه عنوان می کند.

با عنایت به اهمیت این موضوع، کشورهای مختلف برای توسعه گردشگری داخلی خود برنامه ریزی می کنند. در کشور هفتاد و دو ملت اما مهم ترین سیاستی که برای شکوفایی گردشگری داخلی در پیش گرفته شده، تدوین سیاست های تشویقی برای کارآفرینان و سرمایه گذاران این حوزه و خصوصا کاهش مالیات است. مقامات دولتی هند

¹ - <https://www.tourmag.com>

² - <https://donya-e-eqtasad.com>

در ابتدای سال جاری میلادی اعلام کردند برای اشتغال‌زایی گسترده در سطح کشور و ایجاد رشد اقتصادی بیشتر، در نظر دارند سیاست‌هایی گردشگری داخلی در این کشور را توسعه دهند. به گزارش خبرگزاری رویترز، دولت هند از اوایل سال ۲۰۱۸ مالیات‌های فدرال در حوزه سفر و گردشگری را به میزان محسوسی کاهش داد تا انگیزه سرمایه‌گذاران برای ورود به صنعت گردشگری داخلی را افزایش دهد؛ صنعتی که حجم آن ۲۱۰ میلیارد دلار تخمین زده می‌شود.

به باور کارشناسان، این اقدام موتور عظیم گردشگری داخلی هند را به گردش خواهد انداخت و شرایط اجتماعی هند نیز ظرفیت ثبت چنین تحولی را دارد. دومین کشور پرجمعیت جهان در سال‌های اخیر تورم کمی داشته و میانگین درآمد مردم آن افزایش داشته است. این امر موجب تغییراتی در سبک زندگی و الگوی مصرف طبقه متوسط جامعه هند شده که به موجب آن سفر و گردشگری به یکی از اجزای ثابت سبد مصرفی خانواده‌ها تبدیل شده است. گواه این امر آن است که در سال گذشته میلادی تعداد مقاصد پروازی داخلی در هند به میزان قابل توجهی افزایش پیدا کرد؛ امری که نشان از جذاب شدن مقاصد جدید سفر در این کشور برای مردم هند دارد. به علاوه و بر اساس آمارهای موجود، میزان رزرو بلیت پروازهای داخلی در سال ۲۰۱۷ بسیار بیشتر از رقم مربوط به سال ۲۰۱۶ بوده است. مقامات دولتی هند نیز اعلام کردند رشد گردشگری داخلی در ۶ ماه منتهی به سپتامبر ۲۰۱۷ در این کشور ۱۰ درصد بوده و این درحالی است که این رقم در خصوص شش‌ماهه منتهی به سپتامبر ۲۰۱۶ در سطح ۸ درصد بوده است.

همچنین از گزارش‌های آماری موجود از صنعت گردشگری هند چنین برمی‌آید که حدود ۴۰ میلیون نفر در این حوزه مشغول به کار هستند و اکنون دولت در نظر دارد با تمرکز بر توسعه گردشگری داخلی، طی ۱۰ سال آینده این رقم را به میزان ۱۰ میلیون نفر افزایش دهد. مقامات دولتی هند در گفت‌وگو با «رویترز» تصریح کرده‌اند که هم اکنون برخی تعرفه‌ها همچون مالیات ۲۸ درصدی که به حوزه هتلداری تعلق گرفته موجب کاهش انگیزه سرمایه‌گذاران این کشور برای ورود به این حوزه شده است، اما دولت در نظر دارد هم این رقم را به سطح ناچیزی برساند و هم با طراحی و ارائه بسته‌های مشوق دیگری، بر جذابیت‌های حوزه گردشگری برای سرمایه‌گذاران بیفزاید. این امر در صورت تحقق، اقبال گردشگران را نیز به مقاصد توریستی هند افزایش خواهد داد؛ چراکه در حال حاضر مالیاتی که از گردشگر بابت اقامت در هتل و استفاده از سایر خدمات سفر در مقاصد توریستی رقیب هند همچون سنگاپور، اندونزی و تایلند اخذ می‌شود رقمی کمتر از ۱۰ درصد است و حذف این مالیات سنگین از صنعت توریسم هند منجر به ارزان‌سازی سفر به مقاصد گردشگری این کشور و در نتیجه افزایش انگیزه مسافران و تعداد سفرها به این مقاصد خواهد شد.

این مقامات دولتی هند خاطر نشان کردند که حمایت‌ها از کسب و کارهای مرتبط با گردشگری از محل بودجه این کشور به میزان بسیاری افزایش خواهد یافت و بخش قابل توجهی از بودجه صرف بهبود و ارتقای زیرساخت‌های حمل‌ونقل و دیگر زیرساخت‌های مورد نیاز برای توسعه گردشگری این کشور خواهد شد که مهم‌ترین آنها افزایش و بهبود کیفیت جاده‌های بین شهری در این کشور و توسعه فرودگاه‌ها، عنوان شده است. همچنین با سیاست‌هایی همچون کاهش مالیات بر درآمد هتلداران و ارائه مشوق‌های مالیاتی در ساخت هتل و اقامتگاه، از هرگونه توسعه در زیرساخت‌های اقامتی این کشور حمایت می‌شود؛ امری که شاید بتوان آن را مهم‌ترین نیاز صنعت گردشگری هند دانست و وزیر گردشگری این کشور نیز با اشاره به آن اظهار کرده بود که هند برای پاسخگویی به تقاضای موجود در صنعت گردشگری خود به ۲۰۰ هزار اتاق هتل جدید نیاز دارد.

هرچند سازمان جهانی گردشگری توسعه زیرساخت‌ها در دو بخش حمل‌ونقل و اقامت را مهم‌ترین اقداماتی می‌داند که یک کشور باید برای توسعه گردشگری داخلی خود انجام دهد و هند نیز اکنون یکی از اهداف خود را توسعه این زیرساخت‌ها تعریف کرده، اما با این وجود به نظر می‌رسد آنچه که گردشگری داخلی ایران به آن بیش از هر چیزی احتیاج دارد، اصلاح برخی سیاست‌های کلان در کشور است. مسوولان می‌توانند با اصلاح سیاست‌ها و رفع قوانین مزاحم و ایجاد بستریهایی همچون ۲ روزه کردن تعطیلات پایان هفته و آزادسازی قیمت‌گذاری‌ها، زمینه‌ساز تحولی قابل توجه در گردشگری داخلی کشور شوند؛ عرصه‌ای که امروز و با توجه به شرایط خاص اقتصادی کشور بیش از هر زمانی لزوم توسعه و شکوفایی آن احساس شود.

• تور اپراتورهای مطرح کشور^۱

- Thomas cook –1
- Cox and Kings –2
- Riya Travel and Tours–3
- D o ok Holiday –4
- Oceana Travels and P v t Ltd –5
- Oxygen Holidays –6
- Life and Tourism P v t Ltd –7
- APJ Tours and Travels –8

¹ - International tour operators India

• رسانه ها و وب سایت های گردشگری کشور

سایت Incredible India که شعار گردشگری هند نیز می باشد یکی از جامعترین سایت های معرفی گردشگری هند می باشد که اطلاعات کاملی در مورد این کشور ارائه می نماید.

«هند شگفت انگیز» شعار تبلیغی کلیدی فعالان توریسم هندوستان که گردشگران را از سرتاسر جهان به این کشور می کشاند، دربردارنده «تایچ شگفت انگیزی» برای خود فعالان توریسم هند هم بوده است. چرخ توریسم هند که توسط پروازهای بدون وقفه از اروپا و آمریکای شمالی می چرخد، هنوز هم در حال توسعه و ایجاد بازارهای جدید بوده و برنامه هایی مانند توسعه حمل و نقل هوایی داخلی ارزان قیمت، باعث شده است خود هندی ها هم بتوانند بیشتر مسافرت کنند و به رشد گردشگری در این کشور شتاب بیشتری ببخشند.

Tourism India Magazine مجله گردشگری هند می باشد که اطلاعات مربوط به گردشگری هند را در اختیار خوانندگان و علاقه مندان قرار می دهد.

همچنین «Condé Nast Traveler» که یکی از موفق ترین نشریات گردشگری در جهان است، جاذبه های گردشگری هند را در بین چهار مقصد پرطرفدار جهان قرار داده است. از سوی دیگر مجموعه معروف «lonely planet» که ناشر کتاب های راهنمای گردشگری برای کشورهای مختلف جهان است، در تحقیقی از ۱۶۷ کشور، هند را در فهرست پنج مقصد گردشگری بین المللی قرار داده است. انجمن دفاتر خدمات مسافرتی بریتانیا نیز از این کشور به عنوان مقصد شماره یک، در میان بهترین های ۵۰ مقصد گردشگری جهان نام برده است.

ایجاد سایت های جدید هند برای رونق صنعت گردشگری سلامت: این پروژه با هماهنگی چند وزارتخانه و اتحادیه اعم از وزارت بازرگانی بین الملل هند، اتحادیه جامعه پزشکی هندوستان، وزارتخانه های مرتبط با گردشگری و سلامت و چندین وزارتخانه دیگر در حال انجام است. این پروژه که با یک پورتال اولیه به آدرس www.indiahealthcaretourism.com آغاز شده است، سایت را با زبان های عربی، روسی، فرانسوی و انگلیسی برای ارائه اطلاعات جامع در مورد پروسه های متنوع پزشکی و نحوه ارائه خدمات و معرفی MTP های معتبر در این زمینه و مسائل دیگر مربوط به این حوزه راه اندازی کرده است.

¹ - <https://medtourpress.ir>

^۱ همچنین وزارت گردشگری هند، با گوگل قراردادی بسته تا تصاویر سه بعدی با قابلیت چرخش و یک تجربه واقعیت مجازی از بناهای تاریخی این کشور در وبسایت هندی گوگل به نمایش درآیند.

• نقشه راه گردشگری tourism action plan یا هرگونه اسناد مرتبط^۲

گردشگری می تواند محرک اصلی توسعه جامعه فراگیر باشد. چالش های تاب آوری، فراگیری و توانمندسازی، در عین حال حفاظت از منابع طبیعی و فرهنگی را می توان با بازنگری مجدد توسعه گردشگری برطرف کرد.

استراتژی های پایداری، استراتژی ملی و نقشه راه گردشگری پایدار با تمرکز بر ماجراجویی و اکوتوریسم برای جریان سازی پایداری در بخش گردشگری هند آماده شده است. که انتظار می رود اصول گردشگری پایدار برای همه اشکال گردشگری و انواع گردشگری اعمال گردد.

در این استراتژی بر روی گردشگری اکوتوریسم و گردشگری ماجراجویی که دارای پتانسل بالایی هستند برای ترویج گردشگری پایدار متمرکز شده است.

شاید ذکر است که گردشگری روستایی، اکوتوریسم، گردشگری ماجراجویی، گردشگری حفاظتی، گردشگری جامعه محور، گردشگری حامی فقرا، گردشگری داوطلبانه و ژئوتوریسم به طور گسترده با هم تداخل دارند و هدف مشابهی دارند که باعث افزایش تأثیر مثبت گردشگری بر روی جوامع و محیط محلی است.

میراث طبیعی هند

جاذبه های طبیعی هند تقریباً در جهان بی رقیب هستند، از جمله جنگل های بکر، هیمالیاهای پوشیده از برف، علفزارهای کوهستانی، بیابان های طلایی و نقره ای، رودخانه ها، دریاچه ها، تالاب ها، حرا، سواحل، آتشفشان ها و مرجان ها، گونه هایی مانند ببر، شیر، فیل، کرگدن، پلنگ، گاو میش وحشی، گاو میش کوهان دار هندی (گور) و غیره و بیش از ۱۲۰۰ گونه پرنده.

هند به دلیل برخورداری از طبیعت غنی و اکوتوریسم از مزیت جغرافیایی قابل توجهی برخوردار است.

- ۷۰ درصد هیمالیا.

¹ - <https://www.kojaro.com>

² - National Strategy and Roadmap for Sustainable Tourism, Ministry of Tourism Government of India, 2021

- ۷۰۰۰ کیلومتر خط ساحلی.

- جزو یکی از سه کشور جهان که دارای بیابان گرم و سرد است.

-رتبه ۱۰ را در کل مساحت زیر پوشش جنگلی دارد.

- از نظر تعداد سایت های میراث طبیعی شناخته شده یونسکو در رتبه ششم قرار دارد.

با وجود این ثروت طبیعی، هند در بین اکوتوریسم جهانی در رتبه پایین ترین رتبه قرار دارد. از این رو نیاز فوری به توسعه یک مدل از اکوتوریسم که در حفظ ثروت طبیعی و در عین حال تولید حداکثر منافع اقتصادی برای کشور، به ویژه جوامع دوردست، کمک می کند، در عین حال اثرات نامطلوب آن به حداقل برسد.

اکوتوریسم - سناریوی جهانی

طبق گزارش تحقیقات بازار متفکین، بازار جهانی اکوتوریسم تقریباً ۱۸۱ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۹ بود که پیش بینی می شود تا سال ۲۰۲۷ به ۳۳۸,۷ میلیارد دلار برسد.

در طول سالهای ۲۰۲۰-۲۰۲۷ برخی از بهترین مقاصد اکوتوریسمی عبارتند از : کاستاریکا، نروژ، کنیا، پالائو، گالاپاگوس و قطب جنوب در جهان.

اکوتوریسم - سناریوی هند

هند همچنان به عنوان یک مقصد اکوتوریسم در حال تکامل است. ایالات / UTS لاداخ، هیمناچال پرادش، اوتاراکنند، آروناچال پرادش، مگالایا، آسام، سیکیم، کارناتاکا و کرالا مقاصد پیشرو در این کشور هستند.

در سال ۱۹۹۸، وزارت گردشگری به طور گسترده با صنعت و سایر موارد مشورت کرد. دینفعان "اکوتوریسم در هند - خط مشی و رهنمودها" را ارائه کردند:

-تعریف اکوتوریسم و منابع اکوتوریسم هند

- سیاست و برنامه ریزی

-دستورالعمل های عملیاتی برای دولت، توسعه دهندگان، اپراتورها و تامین کنندگان، بازدیدکنندگان، جمعیت مقصد / جامعه میزبان، و سازمان های غیر دولتی/علمی و موسسات تحقیقاتی

این وزارتخانه همچنین معیارهای گردشگری پایدار هند را تدوین کرد که در سال ۲۰۱۳ راه اندازی شد.

گردشگری ماجراجویی - سناریوی جهانی

طبق انجمن تجارت سفرهای ماجراجویی (ATTA)، سهم بازار گردشگری ماجراجویی، ۶۸۳ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۷ معادل ۳۰ درصد از هزینه جهانی گردشگری (۲,۳ تریلیون دلار) است.

گردشگری ماجراجویی سریع ترین بخش در حال رشد در حوزه گردشگری است. پیش از کووید، پیش بینی شده بود که بازار گردشگری ماجراجویی در سال ۲۰۲۶ به ۱۶۲۶,۷ میلیارد دلار برسد.

گردشگری ماجراجویی - سناریوی هند

وزارت گردشگری، گردشگری ماجراجویی را به عنوان بخش مهمی شناخته است. معرفی هند به عنوان یک مقصد ۳۶۵ روزه و جذب گردشگران با علاقه خاص از برنامه های این وزارت می باشد.

هند به تازگی ۱۲۴ قله کوه جدید را در هیمالیا افتتاح کرده است. گردشگری ماجراجویی به عنوان یکی از سریع ترین بخش های در حال رشد در هند در حال ظهور است.

این بخش برای متمرکز کردن استانداردهای ایمنی و ساده سازی با موانعی مواجه است. در واقع هیچ چارچوبی وجود ندارد که اپراتورهای تورهای ماجراجویی باید به آن پایبند باشند. فقدان امکانات زیربنایی اولیه، مکان های مناسب اقامتی چادری، کمبود مربیان ماهر و حرفه ای آموزش دیده، عدم حمایت مالی از سوی نهادهای دولتی یا خصوصی برای تهیه و نگهداری تجهیزات، ایجاد استاندارد بالای ایمنی و نیاز به ارتقاء مقیاس بازاریابی و ارتقاء آگاهی کمپین های تبلیغی مقاصد گردشگری ماجراجویانه، برخی از چالش ها هستند.

ماموریت:

- ایجاد چارچوبی برای توسعه گردشگری پایدار در کشور.

- توسعه یک اکوسیستم توانمند برای رشد گردشگری ماجراجویی و اکو گردشگری در کشور.

- حمایت از سازمان های غیردولتی و بخش خصوصی، ایجاد هم افزایی بین دولت و جوامع محلی.

ارکان استراتژیک زیر برای توسعه پایدار شناسایی شده است. (گردشگری ماجراجویی و

اکوتوریسم):

- طرح صدور گواهینامه برای گردشگری پایدار

- IEC (Information, Education and Communication) و ظرفیت سازی

- ارزیابی و رتبه بندی ایالت

- بازاریابی و تبلیغات

- استانداردها و مقررات ایمنی

- توسعه مقصد و محصول

- مشارکت های عمومی خصوصی و اجتماعی

- حاکمیت و چارچوب نهادی

- حقوقی و مالی

• وزارت گردشگری هند^۱

هم‌اکنون صنعت توریسم بزرگ‌ترین صنعت خدماتی در هند است، آمارهای دولت هند نشان می‌دهد که توریسم ۲/۶ درصد از تولید ناخالص داخلی و ۷/۷ درصد از اشتغال این کشور را به خود اختصاص داده است، انجمن مسافرت و توریسم هند پیش‌بینی می‌کند که این صنعت در هند به رشد خود با سرعت مطلوبی ادامه خواهد داد. اساساً «وزارت توریسم» هند، نیروی محرکه اصلی در رشد این صنعت در هند است و این وزارتخانه بیشتر اقدامات بزرگ و خطیر مرتبط با صنعت توریسم را بر عهده دارد.

مهم‌ترین زیرمجموعه وزارتخانه توریسم هند، "موسسه همکاری برای توسعه توریسم (TDC)" است که هم‌اکنون نیرویی پیش‌تاز در توسعه توریسم هند محسوب می‌شود. این موسسه از سوی دولت هند در سال ۱۹۶۶ برای توسعه و مدیریت ملی توریسم تاسیس شد، اما شکوفایی فعالیت‌های آن به دو دهه اخیر مربوط می‌شود. این نهاد، مسئول کلیه برنامه‌های بازاریابی کلان صنعت توریسم هند است که برنامه تبلیغاتی "هند شگفت‌انگیز" را نیز شامل می‌شود.

¹ -<https://iuea.ir/content>

ماموریت این نهاد دولتی، در یک جمله عبارت است از: معرفی هند در سطح بین‌المللی به عنوان یک مقصد توریستی جذاب و دیدنی.

این موسسه در طول دهه ۱۹۸۰ با استفاده از فرمول اعمال سیاست ملی در صنعت توریسم و ایجاد همکاری مالی برای سرمایه‌گذاری بر پروژه‌های توریستی قدرت گرفت. در سال ۱۹۸۸ دولت طرح جامعی به منظور دستیابی به رشد دائم در صنعت توریسم را برنامه‌ریزی کرد و بالاخره تمرکز ویژه مدیران ارشد اقتصادی در کنار همکاری مقامات سیاسی بلندپایه هند و نیز تلاش دیپلمات‌های هندی برای ارتقای وجهه هند در سطح بین‌المللی، باعث شد که از سال ۲۰۰۰ به بعد صنعت توریسم در هند رونق روزافزونی بگیرد.

هر ایالتی در هند، TDC مختص خود را دارد که هزینه‌های آن توسط دولت محلی همان ایالت تامین می‌شود و مدیریت زیرساخت‌ها و امکانات مرتبط با توریسم را در آن ایالت بر عهده دارد. وظایف این نهاد شامل تخمین ظرفیت مورد نیاز برای اسکان و نیز ارائه خدمات حمل و نقل به توریست‌ها در سال‌های آینده، ایجاد مراکز خدمات‌رسانی و راهنمایی برای گردشگران و نیز تلاش برای معرفی مناسب جاذبه‌های هند در سطح جهان است. همچنین TDC وظیفه برنامه‌ریزی برای برگزاری منظم نمایشگاه‌های مرتبط با توریسم و ارائه آموزش به کارکنان مراکزی را بر عهده دارد که به طور مستقیم با توریست‌های خارجی سر و کار دارند؛ از کارکنان هتل‌ها گرفته تا کارکنان مناطق دیدنی تاریخی، کارکنان بخش حمل و نقل شهرهای توریستی و امثالهم.

این سازمان دولتی، علاوه بر آنکه نقش بازاریابی و مشاوره برای شرکت‌های فعال در حوزه توریسم را بازی می‌کند، وظیفه هماهنگ‌سازی استراتژی‌های توسعه توریسم هند را با برنامه‌های موسسه ملی ورزش‌های آبی، موسسه ملی اسکی و کوهنوردی هند و نیز چند موسسه ملی ورزشی و تفریحی دیگر بر عهده دارد.

• بررسی مقولات مربوط به تولیدات و محصولات گردشگری و صنایع دستی^۱

هند یک مکان وسوسه‌انگیز برای خرید است، سرزمینی پر از رنگ‌های شاد و سرزنده با صنایع دستی زیبا و منحصر به فرد که در تک‌تک آن‌ها ظرافت، زیبایی و عشق موج می‌زند. در هند و در هر منطقه از این کشور صنایع دستی خاصی رواج دارد که نسل به نسل گشته و به اینجا رسیده است. این صنایع دستی بدون دخالت هیچ‌گونه ماشینی و تنها با دست‌های توانمند هندی‌ها ساخته می‌شوند و از زمان‌های قدیم در این کشور رواج داشته است.

¹ <https://www.persia.ir>

هندوستان از نظر فرهنگ و هنر یکی از بهترین و غنی‌ترین کشورهای اصیل دنیا است. بسیاری از مردمان هندی هنوز هم با ساخت این صنایع دستی امرار معاش می‌کنند و خلاقیت‌های خود را به نمایش می‌گذارند.

۱- شال و روسری پشمینه (Pashmina)

پشمینه نوعی پارچه پشمی است، در واقع این پارچه از کرک کشمیری مرغوب است. تمام مراحل بافت شال از ریسندگی، بافندگی، طراحی و تکمیل کار به صورت دستی و توسط زنان هندی انجام می‌شود. مرکز عمده تولید پارچه پشمینی منطقه قدیمی سیناگر Srinagar است. زمان تقریبی که برای تولید یک پشمینه Pashmina در نظر گرفته می‌شود حدود ۱۸۰ ساعت است که نشان‌دهنده زحمت فراوانی است که زنان هندی برای تهیه این شال‌ها، به جان می‌خرند.

۲- محصولات چوبی هندوستان

بیشتر ایالت‌های شمالی هند، صنایع دستی چوبی دارند. مثلاً مناطق پنجاب در ساخت مبلمان چوبی بسیار معروف است. در کشمیر صنایع دستی ساخته شده از درخت گردو را به وفور می‌توان مشاهده کرد علاوه بر این ماسک‌ها، درب‌ها، قاب‌ها و مجسمه‌های چوبی بسیار زیادی در هند ساخته می‌شود. جنگل چوب‌های صندل در هندوستان بسیار زیاد است و به همین دلیل هندی‌ها از این چوب برای ساخت صنایع دستی بسیار زیادی استفاده می‌کنند.

۳- کوزه‌گری

سفال یک نمونه بارز از هنر و ظرافت در آثار باستانی کهن است. سنت سفالگری به صورت دستی در هند از سالیان پیش رواج داشته و اکنون نیز وجود دارد. شهرهای متعددی در هند وجود دارند که این سفال‌های زیبا را در رنگ‌ها و طرح‌های مختلفی تهیه می‌کنند.

۴- محصولات چرمی

در گذشته، چرم نه تنها در لباس و کفش بلکه در ساخت کلاه، زین، سپر و .. نیز استفاده می‌شد. محصولات چرمی هند در سرتاسر جهان مشهور است. در هند اقلام چرمی مختلفی مانند کفش، کیف و پوشاک تهیه می‌شود که کاملاً دستی بوده و با ظرافت خاصی دوخته شده‌اند.

۵- نخ کنف هندی

محصولات و صنایع دستی که به وسیله کنف ساخته می شود در جهان بسیار طرفدار دارد. وسایل متنوعی مانند کیف، کفش، وسایل تزئین دیواری، زیورآلات و ... همگی از کنف ساخته شده و بسیار زیبا هستند. شهرهای West Bengal، Assam و Bihar در هند محصولات کنفی تولید می کنند.

۶- صنایع دستی از جنس برنج

فلز برنج بادوام است از این رو در صنایع دستی هند بسیار مورد استفاده قرار می گیرد. هندی ها از این فلز در وسایل مختلفی مانند گلدان ها، جعبه های تزئینی، ظرف ها، انگوها و مجسمه ها استفاده می کنند. این نوع صنایع دستی غالباً در منطقه راجستان رواج دارد.

۷- طلای هندی

زیورآلات و طلای هندی بخشی از سنت هندی ها است که در بیشتر مراسم ها از آن استفاده می کنند. این زیورآلات به صورت گوشواره، گردنبند، انگو، سربند، نگین بینی و پابند در بین زنان هندی رواج دارد. در این زیورآلات از طلای ۱۴ عیار و حتی پایین تر استفاده می شود و برخی نیز از جنس نقره هستند و بر روی آنها تزئیناتی از سنگ های قیمتی و معمولی استفاده شده است.

۸- صنایع دستی بامبو

صنایع دستی که از بامبو ساخته می شود سازگار با محیط زیست هستند. از این نی ها در تولید انواع ظرف ها، سبدها، عروسک و اسباب بازی ها، مبل، جعبه جواهرات و ... استفاده می کنند. صنایع دستی بامبو به طور عمده در بنگال غربی، آسام و تریپور تهیه می شود.

۹- پارچه های گلدوزی شده

در تکنیک گلدوزی از طرح‌های پیچیده و به صورت عمودی، مورب و افقی استفاده می‌شود. این گل‌دوزی‌ها بیشتر روی پارچه‌های مرغوب انجام می‌شود و زنان هندی از این گلدوزی‌ها برای تزئین لباس‌ها، شال و هر نوع پوشاکی استفاده می‌کنند.

۱۰- زردوزی

در این تکنیک از نخ‌های طلا و نقره به ضخامت موی سر استفاده می‌شود و در مرحله پودگذاری در بافت پارچه استفاده می‌کنند. این پارچه‌ها بسیار درخشان و زیبا هستند و وزن آن‌ها نیز زیاد است. از این پارچه‌ها برای لباس، پرده و یا رویه مبلی استفاده می‌شود. این نوع بافت بیشتر بر روی پارچه‌های ابریشمی صورت می‌گیرد که این ابریشم‌ها از کشورهای دیگر وارد می‌شود و هندی‌ها با تولید نخ‌های طلا و نقره این پارچه‌ها را زینت می‌بخشند. شهر بنارس در شمال شرقی هند شهرت زیادی در بافت پارچه‌های زری با استفاده از رشته‌های طلا به دست آورده است.

۱۱- لباس ساری

ساری یک قواره پارچه ۴٫۵ تا ۸ متری است که زنان هندی به تن می‌کنند. یک سمت آن بر روی کمر قرار گرفته و سمت دیگر بر روی شانه قرار می‌گیرد. ساری بافی یک سنت خانگی در جنوب هندوستان است. البته هر منطقه از هند آن را به گونه‌ای زیبا و چشم‌نواز می‌بافد. مثلاً شهر بنارس در این رشته شهرت داشته و با استفاده از نخ‌های ظریف طلا و نقره این پارچه را می‌بافد. گاهی تعداد طرح‌ها و نقش‌های کار شده بر روی این پارچه خیلی زیاد شده و ارزش آن را بالاتر می‌برد.

۱۲- قالی بافی

قالی بافی و بافت فرش تنها در کشور ایران پیشینه تاریخی ندارد، این هنر زیبا از زمان‌های قدیم در هند نیز رواج داشته و توسط دستان زحمتکش هندی‌ها بافته می‌شود. هنر بافت فرش و قالی در هندوستان رواج دارد و فرش‌های بسیار زیبایی به صورت دستی در این کشور بافته می‌شوند. فرش‌های ابریشمی هند یکی از صنایع دستی با ارزش و گران قیمت این کشور به حساب می‌آید.

۱۳- میناکاری

هنر میناکاری روی ظروف و وسایل طلایی، نقره و مس در هند بسیار رواج داشته و مورد استقبال گردشگران است. این طرح‌ها به صورت کاملاً ماهرانه‌ای بر روی ظرف‌های موردنظر طراحی می‌شود و نیازمند دقت بسیار زیادی است. در ابتدا این طرح‌ها پیاده می‌شود و سپس مواد موردنظر بر روی فرو رفتگی‌هایی قرار می‌گیرد که ناشی از طرح‌های ایجاد شده بر روی ظروف است. در نهایت در کوره تحت حرارت تثبیت می‌شود. از این مهارت برای تزئین و رنگ‌آمیزی وسایلی مانند دستبند، گردنبند، دسته‌ی چاقو، قاشق، انواع ظروف مصرفی و تزئینی و جعبه‌های تزئینی استفاده می‌شود.

• آشنایی با سبک‌های آشپزی، خوراک و غذاهای سنتی کشور^۱

غذاهای هندی علاوه بر ادویه‌های کاری حرف‌های دیگری نیز برای گفتن دارند. این غذاها در عین تنوع منحصر به فرد بوده و در واقع تحت تاثیر فرهنگ‌ها و جوامع مختلف قرار گرفته‌اند. در حالی که غذاهای هندی در مناطق و حتی در خانه‌های مختلف با یکدیگر متفاوت‌اند، اما همگی آنها یک نقطه مشترک دارند: در میان همگان استفاده از سبزیجات سالم و ادویه‌جات معطر بسیار محبوب است. در هند، آشپزی هنری است که نسل به نسل در خانواده‌ها به ارث می‌رسد. غذاهای هندی در ایالات متحده به شدت محبوب بوده و پیدا کردن مواد اولیه غذاهای هندی در سوپرمارکت‌ها و خصوصاً فروشگاه‌ها به سهولت امکان‌پذیر است.

تعدادی از غذاهای سنتی هند عبارتند از:

۱- سیتان (گلوتن گندم پخته شده) با سس ویندالو (Vindaloo)

۲- غذاهای وگانی و گلوتنی - پنیر بدون پالاک (Vegan and Gluten-Free Palak 'Paneer')

۳- خوراک ماسور دال (لنتیل) (Masoor Dal Lentil)

۴- تیکا ماسالا با پنیر گیاهی (Vegan Paneer Tikka Masala)

۵- هرب روتی، (Herb Roti) نان هندی

۶- کوفته گیاهی مالای (Vegan Malai) کوفته سیب زمینی خوابانده شده در سس گوجه ادویه دار

¹ -<https://www.safarme.ir/blog/food-and-health/indian-most-delicious-food>

۷- بریانی سبزیجات (Vegetable Biryani)

۸- کورما به سبک هند جنوبی (South Indian-Style Kurma)

۹- آلو گوبی (Aloo Gobi)

۱۰- نان نعنائی پاراتاس (Mint Parathas)- نان لواش هندی تماما تهیه شده از گندم

۱۱- کیتچاری (Kitchari)- غذای قوی با خاصیت سم زدایی و آیورودایی

۱۲- مدهو وادای بالیوودی (Medhu Vada)- دونات های عدسی و مرزه هندی

۱۳- حلوای خاجور گاجار (Khajur Gajar) پودینگ هویج و خرما با نارگیل و هل

۱۴- مانگو لاسی (Mango Lassi)

۱۵- چانا ماسالای (Channa Masala)

• شناسایی اقدامات، روش ها و ظرفیت سازی در حوزه توسعه زیرساخت های گردشگری^۱

شرکت توسعه گردشگری هند یک شرکت دولتی است که زیر نظر وزارت گردشگری فعالیت می کند که نقش تعیین کننده ای در توسعه زیرساخت های گردشگری دارد. این شرکت علاوه بر راه اندازی بزرگترین هتل زنجیره ای در کشور، خدمات مرتبط با گردشگری مانند حمل و نقل، خرید بدون عوارض، سرگرمی، تولید مواد تبلیغاتی و خدمات مشاوره حرفه ای ها را بر عهده دارد.

شورای ملی مدیریت هتل و فناوری پذیرایی یک سازمان مستقل از وزارت گردشگری مسئول توسعه و پیشرفت است که آموزش مدیریت مهمان نوازی از طریق موسسات آموزشی وابسته به آن را بر عهده دارد.

یکی دیگر از نهادهای مستقل دپارتمان گردشگری، موسسه گردشگری و سفر هند می باشد که آموزش اولیه و مستمر تخصصی در بخش گردشگری و سفر را اداره می نماید.

¹ - <https://www.oecd-ilibrary.org>

در این کشور فدرال مسائل مربوط به زمین، هتل، پلیس، حمل و نقل و توسعه زیرساخت های گردشگری توسط ادارات دولتی و سازمانهای منطقه ای اتحادیه اداره می شود.

در سال ۲۰۱۴، دولت هند برنامه جدیدی برای صدور روادید راه اندازی کرد که برای ۱۱۳ کشور و در ۱۶ فرودگاه هند، ویزای الکترونیکی (E-Tourist Visa) قابل دسترسی بود.

دو برنامه توسعه گردشگری در سال ۲۰۱۴-۲۰۱۵ اعلام شد. اولی شامل توسعه زیباسازی و زیرساختی مناطق گردشگری زیارتی همه ادیان که در مرحله اول ۱۲ شهر تاریخی و مذهبی بعنوان پایلوت انتخاب شدند.

برنامه دوم شامل توسعه یکپارچه گردشگری پیرامون موضوعات خاص از جمله میراث غنی فرهنگی، تاریخی، مذهبی، طبیعی و برنامه های توسعه اشتغال می باشد.

در سال ۲۰۱۴، وزارت گردشگری اپلیکیشن **Incredible India** را در جهت کمک به گردشگران ملی و بین المللی برای دسترسی به اطلاعات ارائه دهندگان خدمات گردشگری مورد تایید، به ویژه اپراتورهای تور ورودی، ماجراجویی و کارآموزی، آژانس های مسافرتی و اپراتورهای حمل و نقل توریستی و راهنمایان، راه اندازی کرد. خط تلفن رایگان "هند باورنکردنی" نیز توسط این وزارتخانه بمنظور حصول اطمینان از ایمنی و امنیت گردشگران به ویژه زنان راه اندازی شد.

دولت هند برای تشویق هرچه بیشتر سرمایه گذاران از سرمایه گذاری صد درصد آنان حمایت می کند. همین امر موجب شده «توماس کوک» که یکی از بزرگ ترین شرکت های گردشگری در جهان است، در این کشور بیشترین سرمایه گذاری و تبادل گردشگر را داشته باشد. از آنجایی که پروژه های هتل سازی در این کشور برای سرمایه گذاری زود بازده و اقتصادی بوده است، هتل های زنجیره ای همچون شرایتون، هیلتون، رادیسون، مریوت، آکور، هالیدی این، کنتری این، نووتل، شنگ ریلا و حیات در آن شعباتی را راه اندازی کرده اند.

از سوی دیگر این کشور برای معرفی بیشتر خود سرمایه گذاران داخلی را به ساخت هتل های تاج محل و ابروی (Abroy) در سایر کشورها تشویق کرده است. هند در بخش زیرساخت های اقامتی ۱۰۰ هزار اتاق در رده هتل های ستاره دار دارد. متولیان امر گردشگری در این کشور، هند را یک «مقصد ۳۶۵ روزه» برای گردشگران نام گذاری کرده اند و به همین جهت هم از همه توانایی های خود در گردشگری پزشکی، دریایی، فرهنگی و اکوتوریسم بهره برداری می کنند، به طوری که امروزه گردشگری پزشکی هند، جایگاه خود را در بازارهای جهانی پیدا کرده است و توانسته در زمینه جراحی های قلب، پیوند های کلیه و کبد، جراحی های پلاستیک، تعویض زانو، مراقبت

¹ -<https://www.forsatnet.ir>

های دندانپزشکی با هزینه کمتری نسبت به اقصی نقاط جهان، گردشگران را به کشور خود جذب کند. برای تحقق این امر اقدام به صدور ویزای پزشکی یک ساله (که تا سه سال قابل تمدید است) کرده است.

دفترچه سفر در دو نوع کاغذی و اپلیکیشن اسمارتفون برای مسافران قابل دسترس است در این اپلیکیشن تمام اطلاعات سفر با جزئیات کامل اعم از تصاویر محل اقامت، مدارک،

مکانها و شماره های ضروری با جی پی اس و بدون اتصال به شبکه قابل دسترسی است.

• شناسایی برنامه های موجود برای گردشگران ورودی بعنوان مبلغان و سفیران گردشگری^۲

برنامه هند شگفت‌انگیز (Incredible India) که توسط وزارت توریسم هند راه‌اندازی شده، در نظر دارد که تبلیغات موثری را در سطح جهان به نفع توریسم هند سازمان‌دهی کند تا نوعی شهرت اسمی به نام هند به عنوان کشوری جذاب برای گردشگری بدهد.

هم‌اکنون یکی از مهم‌ترین و بارزترین قسمت‌های این برنامه تبلیغاتی، به انتشار منظم تبلیغاتی در مورد جاذبه‌های توریستی هند در نشریات مشهور ایالت متحده آمریکا و نیز کشورهای اروپایی مربوط می‌شود. همچنین راهنمای مسافرت چند صفحه‌ای شامل اطلاعات اساسی در مورد منابع طبیعی و مکان‌های تاریخی کمتر شناخته‌شده هند نیز به صورت منظم در نشریات پرمخاطب کشورهای مختلف درج می‌شود و در مورد جذابیت‌های انواع متفاوت توریسم که هند به دنبال گسترش آن‌ها است، توضیح می‌دهد.

نکته مهم دیگر در مورد روند توسعه توریسم در هند از سال ۲۰۰۰ به بعد، آن است که هزینه‌های پرداخت‌شده توسط گردشگران خارجی بازدیدکننده از هند در هر سال، با سرعتی حدوداً دو برابر نسبت به نرخ رشد تعداد گردشگران رشد داشته است. این مسأله به معنای رشد سریع میانگین پولی است که هر گردشگر در بازدید از هند هزینه می‌کند و یکی از عوامل آن به تمرکز روزافزون برنامه‌های بازاریابی توریسم این کشور بر گردشگران طبقه پردرآمد و طبقه متوسط رو به بالا مربوط می‌شود.

وزارت توریسم هند برای تکمیل برنامه‌های توسعه توریسم خود، در خارج از مرزهای این کشور ۱۴ دفتر ایجاد کرده است، همچنین این وزارتخانه به دنبال عملی کردن استراتژی «بازار منسجم» است که شامل تبلیغات رسانه‌ای، نمایش‌ها و بازارهای خیابانی و تبلیغات مشترک با آژانس‌های مسافرتی تاییدشده توسط دولت و برگزارکنندگان تورها می‌باشد.

¹ -<https://www.voyageursdumonde.fr>

² -<https://iuea.ir/content/1168>

در سال ۲۰۰۲ وزارت توریسم هند، نقطه عطف خطیر و سرنوشت‌سازی را معرفی نمود، حملات تروریستی یازده سپتامبر نوعی کساد و سرخوردگی جهانی را در سیستم مسافرت هوایی ایجاد کرد و هنگامی که اقتصاد و مسافرت دوباره به وضعیت قبلی برگشت، وزیر توریسم هند «آمیتاب کانت»، تلاش جسورانه‌ای برای هدایت این موج جدید و رونق دوباره آن داشت، وی با هدایت توریسم داخلی و توسعه دفترها و بنگاه‌های توریستی در خارج از کشور، یک نشان و برند تبلیغاتی ملی برای ترغیب بازدیدکنندگان خارجی ایجاد نمود. با تمرکز بر امکان تجربه‌های منحصر به فرد و بی‌نظیر در مقابل توجه به بناهای یادبود و ساختمان‌های تاریخی، برنامه‌های تبلیغاتی وزارت توریسم هند، توانست این کشور را به عنوان مقصدی مناسب برای سلیقه‌های مختلف گردشگران معرفی کند، از طرفداران سفرهای ماجراجویانه گرفته تا توریست‌هایی که عمدتاً به دنبال خرید کالاهای جذاب و متنوع هستند و یا توریست‌های دوستدار استفاده از چشمه‌های طبیعی آب گرم.

از سال ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۸، میزان گردشگران خارجی که به این کشور وارد شده‌اند با رشد ۱۳۴ درصدی همراه بود. همچنین در همین زمان درآمد ارزی حاصل از گردشگران خارجی هم رشد بیش از سه برابری را تجربه کرد. البته با آغاز رکود جهانی در سال ۲۰۰۹، میزان ورود گردشگران خارجی به این کشور سه درصد کاهش یافت، هر چند که در همان سال گردشگری داخلی هند ۵/۱۵ درصد نسبت به سال قبلش رشد داشت و باعث شد مجموعه صنعت توریسم هند (شامل گردشگری خارجی و نیز گردشگری داخلی) معادل شش درصد رشد داشته باشد. این در حالی است که پس از آغاز رکود جهانی، درآمد صنعت توریسم در اکثر مناطق جهان کاهش محسوسی داشته است. از طرف دیگر خود هندی‌ها به صورت روزافزونی از مناطق مختلف کشورشان بازدید می‌کنند و لذا در شرایط رکود اقتصادی جهانی که مانع از رشد تعداد توریست‌های خارجی شده، توریسم داخلی به رشد این صنعت در هند کمک می‌کند.

منفعت دیگر توسعه توریسم، در قالب ایجاد انگیزه برای سرمایه‌گذاری در توسعه زیرساخت‌هایی مثل ساخت‌وساز هتل‌ها، بهبود کیفیت فرودگاه‌ها، و سیستم حمل و نقل زیرزمینی نمود دارد. برای نمونه افزایش شدید تعداد توریست‌های بازدیدکننده از دهلی در سال ۲۰۱۰، باعث شد که دولت مرکزی هند ضرب‌العجل برای افتتاح خطوط جدید سیستم متروی دهلی از سوی دولت محلی این شهر تعیین کند. دولت محلی دهلی موفق به انجام این کار شد و به هزاران توریسم با سیستم حمل و نقل پیشرفته خود خوش‌آمد گفت.

علاوه بر این، کشور هند با کسب درآمد ۱۸ میلیارد دلاری، در صدر جدول کشورهای فعال در حوزه توریسم پزشکی جهان در اسل ۲۰۱۳ قرار گرفت. هند در حال حاضر یکی از مهم‌ترین مراکز توریسم پزشکی جهان است که توانسته با خدمات پزشکی و درمانی که ارائه می‌دهد، در کنار مناظر طبیعی بکر و کم‌نظیر خود گردشگران زیادی را جذب کند. البته افزایش هزینه‌های درمانی و توریستی در کشورهای دیگر، از جمله مصر که توریسم پزشکی قوی دارد،

در پیشرفت توریسم پزشکی هند نقش داشته است. مصر این روزها به خاطر بحران سیاسی و اهمال کاری مسؤولان این کشور در رتبه‌های پایین‌تر فهرست قرار دارد.

بیمارستان‌ها و مراکز درمانی هند این روزها میزبان تعداد زیادی از مسافران عرب است. هند برای پیشتازی در این زمینه، مترجم‌هایی را هم در بیمارستان‌ها برای گردشگران کشورهای عربی در نظر گرفته است تا مراحل درمان به راحتی و رزرو بلیط و هتل از داخل بیمارستان انجام شود. هند موفق شد در فهرست کشورهای جذاب توریستی جهان قرار بگیرد و به این ترتیب به یک مقصد توریستی رقیب مصر، ترکیه و تعدادی از کشورهای اروپایی تبدیل شود. این کشور پس از اینکه توانست سهم بزرگی از گردشگری جهان را به خود اختصاص دهد، براساس آمار سازمان جهانی گردشگری از نظر درآمد توریستی، در رتبه چهل و یکم جهان ایستاد. این در حالی است که از نظر درآمد کل گردشگری رتبه ۱۶ را دارد. مهم‌تر از آن این است که هند در حال حاضر رتبه اول میانگین درآمدزایی را در جهان به خود اختصاص داده است. به گزارش شبکه «الیوم السابع»، هند موفق شد گردشگرانی را که در سفرهای خود به راحتی پول خرج می‌کنند، به بازدید از این شبه جزیره اعجاب انگیز ترغیب کند. به طوری که درآمد کل گردشگری هند از این منبع در سال ۲۰۱۳ به ۱۸ میلیارد دلار رسید و هر گردشگر به طور متوسط ۶/۸ هزار دلار در هند خرج کرد. این در حالی است که در کشور مصر به عنوان یکی از رقیبان بزرگ گردشگری هند در سال ۲۰۱۳ هر گردشگر فقط ۵,۹ هزار دلار پول خرج کرده است. البته می‌توان این موفقیت را نتیجه کاهش شدید قیمت‌ها و کاهش میانگین هزینه‌های هر گردشگر و به دنبال آن تنوع محیطی، فرهنگی و تمدنی و همچنین مراکز درمانی هند دانست چراکه مسافران ترجیح دادند مدت زمان بیشتری ما بین یک تا دو هفته و حتی بیشتر را در هند اقامت کنند. هند تاکنون تعداد زیادی از کاخ‌های تاریخی و مناطق باستانی خود را به هتل‌هایی با حال و هوای تاریخی تبدیل کرده است تا به خوبی تمدن با سابقه این سرزمین را به رخ جهانیان بکشد. هند در یک دهه گذشته در میان ۳۶ کشور پرآمد توریستی جهان در رتبه شانزدهم قرار گرفت. البته برخی از کارشناسان براین باورند که این موضوع ارتباط مستقیمی با کاهش ارزش پول هند (روپیه) دارد. گردشگری هند تسهیلات ویژه خود در زمینه اعطای ویزا را در اختیار مسافران ۱۸۰ کشور جهان قرار می‌دهد تا درگاه‌های زمینی، هوایی و دریایی این کشور میزبان تعداد بیشتری گردشگر باشد. کارشناسان پیش‌بینی می‌کنند تا چند سال آینده هند با افزایش حجم درآمدهای توریستی خود رتبه دهم جهان را به راحتی به دست آورد. بسیاری از گردشگران خارجی هند از دیگر قاره‌ها به این کشور می‌آیند تا در ماه‌های ژوئن تا سپتامبر شاهد باران‌های موسمی این منطقه باشند. این دوره منطبق با تعطیلات تابستانی کشورهای خشک و بیابانی حوزه خلیج فارس است.

• بررسی موضوع خواهر خواندگی شهرهای گردشگری دو کشور با محوریت گسترش روابط و مناسبات گردشگری

در حال حاضر شهرهای شیراز و پونای هند خواهر خوانده هستند. همچنین زمینه های خواهر خواندگی شهرهای بوشهر و حیدرآباد فراهم گردیده است و لایحه خواهرخواندگی دو شهر اصفهان و حیدرآباد هند نیز به تصویب رسیده است.

در همین راستا سفیر هند در تهران نیز پیشنهاد خواهر خواندگی بنادر رجایی و چابهار با بمبئی را مطرح کرده است.

• امکان سنجی جهت برگزاری هفته های فرهنگی دو کشور

نخستین هفته فرهنگی هند در ایران در سال ۹۰ در کاخ موزه نیاوران و حافظیه شیراز برگزار گردید. همچنین این برنامه در سال ۹۱ در خانه هنرمندان ایران با چهار نشست پژوهشی در حوزه ادبیات، تجسمی و معماری با عناوین «ادبیات فارسی در هند»، «هنر هند در عکس جهان»، «اشتراکات معماری هند و ایران» و «رابین تا گور در ایران» و برگزاری سمینار روابط فرهنگی و تمدنی و ادبی هند و ایران برگزار شد.

نخستین هفته فرهنگی ایران در هند ۱۱ اردیبهشت ماه سال ۱۳۸۷ در موزه ملی هند در دهلی نو و نیز مومبای (بمبئی) مرکز ایالت ماهاراشترا در غرب هند با حضور اسفندیار رحیم‌مشایی معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری برگزار شد که ۴ روز به طول انجامید. برگزاری هفته فرهنگی ایران در هند و هفته فرهنگی هند در ایران براساس تفاهم نامه امضا شده بین سازمان (وزارت) میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری ایران و شورای روابط فرهنگی هند از سال ۱۳۸۷ برای سه سال پیاپی بود.^۱

ایران در حال حاضر سه مرکز فرهنگی در هند (رایزنی فرهنگی دهلی نو، مرکز تحقیقات فارسی دهلی نو و خانه فرهنگ بمبئی) دارد.

• شناسایی میراث فرهنگی ملموس Tangible, و ناملموس intangible ثبت شده و موجود در فهرست

میراث جهانی یونسکو با هدف بهره گیری در حوزه تحقیقات بازار گردشگری کشور مورد نظر

فهرست میراث جهانی یونسکو در هند شامل ۳۸ میراث فرهنگی، طبیعی و ترکیبی می‌باشد که تا سال ۲۰۱۹ در یونسکو به ثبت رسیده‌اند.

^۱-خبرگزاری ایسنا

سال ثبت	مکان	نام اثر
۱۹۸۳	جالگاون، ایالت مهاراشترا	غارهای آجانتا
۱۹۸۳	اورنگ‌آباد، ایالت مهاراشترا	غارهای الورا
۱۹۸۳	آگره، ایالت اوتار پرادش	قلعه آگره
۱۹۸۳	دهلی نو-دهلی	تاج محل
۱۹۸۴	کونارک، ایالت اودیسا	پرستشگاه خورشید کونارک
۱۹۸۴	ماهابالی پورام، ایالت تامیل نادو	ماهابالی پورام
۱۹۸۵	دیسپور، ایالت آسام	پارک ملی کازیرانگا
۱۹۸۵	ایالت آسام	پارک ملی مناس
۱۹۸۵	ایالت راجستان	پارک ملی کلادو
۱۹۸۶	بخش گوا شمالی، ایالت گوا	پرستشگاه‌های شهر قدیم گوا
۱۹۸۶	بخش چاتراپور، ایالت مادیا پرادش	خاجوراهو
۱۹۸۶	هوسپت، ایالت کارناتاکا	مجموعه تاریخی هامپی
۱۹۸۶	آگره، ایالت اوتار پرادش	فاتح پور سیکری
۱۹۸۷	باگالکوت، کارناتاکا	مجموعه تاریخی پاتادا کال
۱۹۸۷	بمبئی، ایالت مهاراشترا	غارهای الفنتا
۱۹۸۷	تانجاوور، ایالت تامیل نادو	لیوینگ چولا
۱۹۸۷	پارگان جنوبی، ایالت بنگال غربی	پارک ملی سانداربنس
۱۹۸۸	ایالت اوتاراکنند	پارک ملی دره گلها و پارک ملی ناندا دوی
۱۹۸۹	شهر سانچی، ایالات مادیا پرادش	بناهای بودایی در سانچی
۱۹۹۳	نظام الدین شرقی، دهلی	آرامگاه همایون
۱۹۹۳	دهلی	قطب منار

۱۹۹۹	تامیل نادو جالپایگوری کالکا	ریل‌های کوهستانی هند
۲۰۰۲	بودا گایا، ایالت بیهار	پرستشگاه ماهابودی
۲۰۰۳	بخش رایسن، ایالت مادیا پرادش	پناهگاه‌های صخره‌ای بهیمبتکا
۲۰۰۴	بمبئی، ایالت مهاراشترا	پایانه چاتراپاتی شیواجی
۲۰۰۴	بخش پانچ محل ایالت گجرات	چامپانر-پاواگاه
۲۰۰۷	دهلی قدیم، دهلی	قلعه سرخ
۲۰۱۰	جایپور، ایالت راجستان	جانتنر مانتر
۲۰۱۲	جنوب هند و غرب هند	گهات غربی
۲۰۱۳	ایالت راجستان	تپه‌های راجستان
۲۰۱۴	شهر پتان، ایالت گوجرات	رانی کی‌واو
۲۰۱۴	بخش کلو، ایالت هیمچال پرادش	پارک ملی بزرگ هیمالیا
۲۰۱۶	بخش نالاندا، ایالات بیهار	نالاندا
۲۰۱۶	بخش شمالی سکم، ایالت سیکیم	پارک ملی خانگچندزونگا
۲۰۱۶	چندی‌گر، ایالت پنجاب	آثار معماری لو کوربوزیه
۲۰۱۷	احمدآباد، ایالت گجرات	شهر تاریخی احمدآباد
۲۰۱۸	بمبئی، ایالت مهاراشترا	آثار ویکتوریایی و آرت دکو بمبئی
۲۰۱۹	جایپور، ایالت راجستان	جایپور

• شناسایی آیین‌ها، جشنها، مناسک ملی و مذهبی، کارناوال‌ها و جشنواره‌ها، روز ملی و استقلال کشور^۱

^۱ - <https://inde.marcovasco.fr/guide-inde/festivites-et-jours-feries-en-inde.html>

هند کشوری رنگارنگ است که مردمانش علاقه به جشن و دورهم بودن دارند. بنابراین جای تعجب نیست که جشنواره ها و جشن های زیادی در طول سال برگزار می شود. بسته به منطقه شمال یا جنوب، رویدادها تغییر می کنند، اما هدف یکسان است: حفظ فرهنگ هند و جشن گرفتن زندگی.

در شمال هند، تعطیلات در ژانویه، با جشن تأسیس جمهوری هند، روز جمهوری آغاز می شود. همه شهرها آن را جشن می گیرند، اما زیباترین جشن ها در دهلی برگزار می شود. بعداً در همان ماه، هندوها در جشن بادبادک، عبور خورشید را در برج جدی جشن می گیرند. به همین مناسبت، آنها حمام هایی در گنگ تدارک می بینند. جنگ خروس ها و اهدای موز از دیگر برنامه های اینروز می باشد. در پایان سال نیز هندی ها تولد گانش چاتورتی، خدایی با سر فیل را جشن می گیرند. رژه ای برگزار می شود که در طی آن مجسمه های خدا در خیابان ها رژه می روند و سپس در آب غوطه ور می شوند.

جنوب هند کم و بیش همین جشنواره ها را دارد، به جز چند استثنا. در ماه فوریه، آنها معمولاً سال نو تبتی را جشن می گیرند. این جشنواره ده روز طول می کشد و باعث گردهمایی بوداییان تانتریک می شود. در ماه مه، هندی ها تولد بودا را با غذاهای سبک بدون گوشت، لباس های ساده و نمایش دارما جشن می گیرند. در اواخر سال، جشنواره چراغ ها کمی جادو به ارمغان می آورد. فانوس ها و فانوس های کاغذی در تمام مسیر به راما روشن می شوند و مکان را در فضایی شاعرانه غوطه ور می کنند. ماه نوامبر با مراسم های هندی دیگر مانند ماه محرم، ماه غم و اندوه مشخص می شود. مسلمانان عاشورا را گرامی می دارند و گرد هم می آیند تا موکب های متحرک ایجاد کنند.

تقویم تعطیلات عمومی هند با تاریخ های کلیدی در سطح منطقه و کشور مشخص شده است. در سطح ملی، بیش از بیست تعطیلات رسمی وجود دارد. اول سال نو، ۱ ژانویه است. پس از آن روز جمهوری که در ۲۶ ژانویه برگزار می شود. ماه مارس، هندی ها برای جشن مذهبی هولیکا داهان دور هم جمع شده و در طی آن خدای هولیکا سوزانده می شود. روز بعد، جشنواره رنگ ها، هال، جشن هندو است که اعتدال بهاری را جشن می گیرند.

۱۰ می، هند برای جشنواره بودایی، بودا پورنیمما تدارک می بیند. در این رویداد که در ماه کامل برگزار می شود، تولد، بیداری و رسیدن نیروانا جشن گرفته می شود و مجسمه هایی با تمثال بودا در خیابان های شهرها گردانده می شود و جلسات دعا و مدیتیشن برگزار می شود. بعدها، جشنواره ارابه ها، **Ratha Yatra**، هندی ها را برای راهپیمایی های الهی در همه شهرها گرد هم می آورد. معروفترین آنها مربوط به پوری است که به افتخار خدای جاگانات است.

هند یک روز برای گاندی جایانتهی در ۲ اکتبر در نظر گرفته است. در این روز جشن های بسیاری در سراسر کشور برگزار می شود. در میان تمام تعطیلات رسمی دیگر در هند، روزهای کریسمس، ۲۴ و ۲۵ دسامبر وجود دارد. حتی اگر جمعیت آن عمدتاً هندو باشند، جشن های پایان سال قابل احترام است.

• شناسایی مشاهیر و مفاخر فرهنگی، ملی و مذهبی کشور هدف^۱

الطاف حسین حالی (به اردو: الطاف حسین حالی) ۱۸۳۷-۱۹۱۴ -شاعر، نویسنده و منتقد هندی بود. حالی جایگاه ویژه ای در تاریخ ادبیات اردو دارد. وی به زبان فارسی مسلط بود و دلبستگی زیادی نسبت به سعدی داشت. در همین راستا کتاب حیات سعدی را به زبان اردو تالیف نمود که ترجمه فارسی آن در سال ۱۳۱۶ به قلم سید نصرالله سروش به عنوان نخستین کتاب فارسی درباره سعدی به چاپ رسید.

ساندار پیچای : مدیر عامل شرکت گوگل

ایندرا نویی، یکی از قدرتمندترین زنانی می باشد که جهان به خود دیده است. ایندرا نویی که یک دو رگه ی آمریکایی هندی می باشد، توانسته به ریاست یکی از بزرگ ترین کمپانی های دنیا، یعنی پپسی کولا دست پیدا کند. شناخته بودن پپسی کولا در سطح جهان باعث شده که ایندرا نویی نیز به یکی از شناخته ترین روسای کمپانی های دنیا تبدیل شود و در هر یک از رده بندی های جهانی که به صورت سالانه از سوی نهادها و مجلات گوناگون صورت می پذیرد، در جمع ده مدیر برتر سال قرار گیرد.

ساتیا نادالا : در حال حاضر رئیس شرکت بزرگ و معروف مایکروسافت است. او جایگزین استیو بالمر در چهارم فوریه ۲۰۱۴ شد. ساتیا نادالا قبل از این در قسمت سرویس های ابری شرکت مایکروسافت کار می کرد.

بودا: در کاپیلاواستو در جنوب نپال در سال ۵۶۰ یا ۵۶۳ ق. م متولد شد. نام قبیله و خاندان او گوتما بود ، لذا وی را ملقب به سکیا مونسی یعنی دانای قبیله ساکیا کردند. و چون بعداً به ارشاد و هدایت مردم جامعه خویش پرداخت، او را بودا یعنی نور و درخشان گفته اند. این نام و لقب تا به امروز در میان جوامع بشری به رسمیت شناخته شده و تعالیم او نیز به همین عنوان بودائیسیم بودائی نامیده می شود.

گورو نانک: بنیانگذار مذهب سیک

نورجهان: (زاده ۱۵۷۷ در قندهار - درگذشته ۱۶۴۵ میلادی) لقب زنی ایرانی به نام مهرالنساء است که همسر با نفوذ جهانگیر از پادشاهان گورکانی هند بود. پدرش اعتمادالدوله فردی ایرانی بود که در دربار اکبرشاه و جهانگیرشاه

¹ -<https://mandegar.tarikhema.org>

دارای مناصبی بود و برادرش عبدالحسن عاصف خان در دربار جهانگیر در کنار و همراه با ملکه نورجهان قدرت فوق‌العاده‌ای داشتند و بسیاری از افراد خاندان ایشان یا سایر ایرانیان در دربار هندوستان به کارهای گوناگون اشتغال داشتند.

رابیندرانات تاگور: (به بنگالی (রবীন্দ্রনাথ ঠাকুর): (زاده ۷ مه ۱۸۶۱، درگذشته ۷ اوت ۱۹۴۱) شاعر، فیلسوف، موسیقیدان و چهره‌پرداز اهل بنگال هند بود. نام‌آوریش بیشتر از برای شاعری اوست. وی نخستین آسیایی برنده جایزه نوبل بود. وی از سردمداران دیرین و مدافعان سرسخت استقلال هندوستان به‌شمار می‌آید.

ماهاتا گاندی: مهاتما گاندی با نام اصلی موهنداس کارامچاند گاندی، رهبر سیاسی و معنوی هند، در دوم اکتبر ۱۸۶۹ در یک خانواده هندو در گجرات هند به دنیا آمد. از سال ۱۸۹۴ رهبری جنبش استقلال هند را از بند استعمار بریتانیا به دست گرفت تا سرانجام در سال ۱۹۴۷ آن را به ثمر رساند. پس از مبارزات فداکارانه‌اش، از سوی مردم هند مهاتما یا "روح بزرگ" لقب گرفت. گاندی با این که خود هندو بود، اما از اصل برابری حقوق مسلمانان با هندوها دفاع می‌کرد. او الگوی مسالمت‌جویی و مبارزه با خشونت در جهان است. گاندی زندگی خود را وقف حقیقت‌جویی، مبارزه با خشونت و ترویج صلح در جهان کرد و سرانجام پس از چندین سوء قصد، سی‌ام ژانویه ۱۹۴۸ در سن هفتاد و نه سالگی توسط یکی از ناسیونالیستهای افراطی هندو هدف گلوله قرار گرفت و از دنیا رفت.

• شناسایی شهرها و روستاهای جهانی و ملی صنایع دستی کشور هدف^۱

از زمان‌های بسیار قدیم، هند به آداب و رسوم معروف شده است. تا آنجا که به هنر و فرهنگ مربوط می‌شود، هند در میان کشورهای ثروتمند فرهنگی با بالاترین رتبه در جهان قرار دارد. صنایع دستی هند در سراسر جهان مورد ارزش و احترام بوده و همه را به وجد آورده است. بسیاری از مردم روستا هنوز از طریق هنرهای خلاقانه خود امرار معاش می‌کنند و هند هنوز هم توانسته است صنعتگران، هنر و صنایع دستی خود را حفظ کند.

شال پشمینا: این شال در کشمیر بافته می‌شود. این شال‌ها از نوع ظریف پشم ترمه ساخته می‌شوند و سپس به دره کشمیر در شمال هند منتقل می‌شوند و در آنجا کاملاً با دست پردازش می‌شوند. تمام مراحل از شانه زدن و ریسندگی، تا بافت و پایان دادن به طور کامل توسط دستان و زنان متخصص انجام می‌شود. مرکز عمده تولید پارچه پشمینا، منطقه قدیمی سریناگر است.

¹ - <https://myth.blogsazan.com/post>

صنایع چوب: صنعتگران چاتیسگر در صنایع دستی چوبی مانند ماسک، در، قاب پنجره و مجسمه تخصص دارند. **Jharkhand** به خاطر اسباب بازی های چوبی اش که همیشه یک جفت هستند مشهور است.

کارناتاکا به خاطر فیلهای زیبا، تصاویر و مبلمان ساخته شده از چوب گل رز مشهور است. از چوب صندل همچنین برای ساخت وسایل تزئینی و کاربردی استفاده می شود که با طرح های گل، خزنده، پرنده و حیوانات حک شده است. مجسمه های با شکوه زنان از چوب **Kumbli** در کرالا تراشیده شده است.

صنایع سفال: سنت سفال های دست ساز از زمان تمدن هاراپان در هند رواج دارد. هندوستان شمالی همچنین به دلیل انواع مختلفی از ظروف سفالی با رنگ هایی مانند نارنجی، قهوه ای و قرمز روشن در اوتار پرادش تا سیاه و قرمز تیره در هیمالچال پرادش، شناخته شده است. در راجستان، **Bikaner** به خاطر سفالهای نقاشی شده، **Pokhran** به دلیل ظروف سفالین با نقوش هندسی و **Alwar** به دلیل ظروف **Kagzi** مشهور است. سفال های آبی جیپور نیز بسیار معروف است. سفالگر موقعیت منحصر به فردی در سنت های صنایع دستی هند دارد.

صنایع چرم: هند به دلیل محصولات چرمی خود در سراسر جهان مشهور است. مادیا پرادش همچنین به دلیل صنعت چرم شناخته می شود. اقلام مختلف چرمی مانند کفش، کیف و لباس تولید می شود. ماهاراشترا همچنین به خاطر کفش های چرمی اش به نام چپال های کولاپوری معروف است.

صنعتگران جوت موقعیت جهانی در زمینه صنایع دستی جوت ایجاد کرده اند. بنگال غربی، آسام و بیهار به عنوان تولیدکنندگان برجسته جوت، بازار صنایع دستی جوت را در هند هدایت می کنند.

پوسته: سه نوع پوسته وجود دارد که صنایع دستی پوسته از آن در هند ساخته می شود - پوسته های صدفی، لاک پشت و صدف دریایی. انواع مختلف کالاها مانند الگو، چنگال، کاسه های تزئینی، کمد، پرده، لوستر، قاب آینه، تشک رومیزی و ... محصولات صنایع دستی پوسته هستند. به طور کلی، مکان های واقع در ساحل دریا مانند خلیج مانار، گوا، ادیشا و غیره مکان هایی برای صنایع دستی پوسته هستند و این قطعات هنری در اینجا با قیمت کمتری به وفور یافت می شوند.

صنایع دستی برنجی: صنعتگرانی که با صنایع دستی برنجی سر و کار دارند به طور مشخص به "کانساریس" معروف هستند ساخت صنایع دستی برنجی عمدتاً در راجستان انجام می شود.

صنایع دستی بامبو: صنایع دستی بامبو عمدتاً در بنگال غربی، آسام و تریپورا تهیه می شود.

پولکاریس: تکنیک گلدوزی پولکاری از منطقه پنجاب و هاریانا به معنای واقعی کلمه به معنای گل کاری است که در گذشته به عنوان کلمه گلدوزی مورد استفاده قرار می گرفت اما به مرور کلمه "پولکاری" به شال و روسری های گلدوزی شده محدود شد .

زردوزی: این کار عمدتاً از تخصص های Hyderabad, Bhopal, Lucknow, دهلی، آگرا، کشمیر، بمبئی، آجر و چنای است.

ساریس: بافتن ساریس یک سنت خانگی در مناطق روستایی هند جنوبی است. تامیل نادو به دلیل ساریس **Kanchipuram** مشهور است. آندرا پرادش با ساری های پنبه ای با حاشیه های طلایی غنی و پالوس سنگین در گادوال و کوتاکوتا شناخته شده است. در کارناتاکا، ساریهای پنبه ای از رنگهای خاکی تیره ساخته می شوند.

قالی بافی: قالی بافی در شمال هند نیز از صنایع دستی مهم است. اوتار پرادش دارای بزرگترین صنایع فرش بافی در کشور است و فرش ها با طراحی هایی مانند تاج محل که روی آنها بافته شده است فوق العاده زیبا هستند. بیش از ۵۰۰ کارخانه تولید فرش شهر بیدوهی وجود دارد که این شهر را به مرکز اصلی صنعت گره قالی بافی دستی در جنوب آسیا تبدیل کرد. همچنین جامو و کشمیر به دلیل فرشهای ابریشمی که بیشتر در سرینگر بافته می شوند، مشهور است.

در کل هر منطقه از هند دارای صنایع دستی منحصر به فردی است. سنت صنایع دستی در طول نسل ها تکامل یافته است و تلاش برای نوآوری و اختراع وجود دارد که همچنان به هر صنعت نگاهی معاصر می بخشد اما در عین حال میراث و فرهنگ هند را حفظ می کند.

• اشتراکات و تفاوت های دو کشور در حوزه توسعه محصولات گردشگری

سالانه هزاران گردشگر آمریکایی و اروپایی برای معالجه به هند سفر می کنند. هند به لحاظ ارزانی خدمات پزشکی در بین گردشگران اروپایی و آمریکایی مشهور است و سالانه هزاران «توریست» برای درمان و معالجه، عازم هندوستان می شوند. کلینیک ها و بیمارستان های خصوصی مجهز و نسبتاً کم هزینه هندوستان دلیلی است برای گسترش این نوع از «توریسم». سالانه دوازده هزار بیمار خارجی در بیمارستان «آپلو»، در مرکز شهر دهلی نو جراحی می شوند که ۲۰ درصد آن ها از آمریکا، کانادا، همچنین کشورهای اروپایی می آیند. توریسم درمانی در هند یکی از روندهای روبه رشد صنعت گردشگری جهان است.

این در حالی است که خدمات درمانی در کشور ایران نیز با کیفیتی بالا و با هزینه های پایینتر قابل دسترس می باشد و عدم وجود برنامه های مناسب و عدم وجود همکاری مناسب بین دستگاههای متولی این امر موجب

سرگردانی بیماران و در نتیجه سوء استفاده افراد سودجو شده و فرصت جذب این گردشگران که هم هزینه کرد بیشتری داشته و هم مدت اقامتشان بیشتر و به دفعات مکرر ممکن است، از بین می رود.

• جاذبه های گردشگری هند^۱

هند، سرزمین پرتکاپوی آسیا با تضادهای فرهنگی شگفت انگیز است، جایی که دنیای سنتی و مدرن به هم می رسند. هند به عنوان هفتمین کشور پهناور و دومین کشور پرجمعیت دنیا دارای جاذبه های گردشگری بسیاری است که شناخته شده ترین آنها عبارتند از:

تاج محل آگرا، شهر بنارس ، معبد طلایی آمریتسار ، شهر طلایی جیسلمر ، قلعه سرخ دهلی نو، دروازه هند بمبئی، مسجد مکه حیدر آباد، قلعه آمر جیپور، سواحل گوا، ۱۰ پارک ملی «Periyar» و منطقه محافظت شده حیات وحش، مادوری، قلعه آگرا، غارهای «Ellora» ، اورنگ آباد، قلعه Mehrangarh، جیپور، قلعه عظیم مهاراجه (Mehrangarh)، کاخ «میسور» معبد «ماهابودی»، بوده گایا.

• نمایشگاههای برگزار شده در حوزه محصولات گردشگری^۲

در سال ۲۰۱۱ برای اولین بار سیاست گذاران صنعت گردشگری هند به مدت دو روز (۹ تا ۱۰ فوریه) گرد هم آمدند. این گردهمایی در نمایشگاه دانشگاه گجرات در احمدآباد برگزار شد. شرکت کنندگان محصولات خود را به نمایش گذاشتند.

در این نمایشگاه بسیاری از شرکت های قدیمی حوزه گردشگری حضور داشتند. از جمله این موسسات می توان به گردشگری گجرات، جهانگردی راجستان، جهانگردی ایالتی مادیا پرادش، کاکس و کینگز، استراحتگاه گلف کنسویل، هتل داران و صاحبان خطوط هوایی مشهور هند اشاره کرد.

این نمایشگاه در سال های اخیر به سوی جهانی شدن قدم برداشته و دیگر محدود به غرفه داران محلی نیست. نمایشگاه گردشگری هند هر ساله پذیرای غرفه دارانی از کشورهای مختلف می باشد.

نمایشگاه گردشگری هند امکانات نامحدودی را برای همه فراهم می کند تا محصول و سازمان خود را در یک مکان تبلیغ کنند. هدف این رویداد جمع آوری صنایع گردشگری داخلی و خارجی، صنعت هواپیمایی،

¹ -<https://www.findatour.co/blog/attractions>

² -<https://aaligard.ir/indias-most-important-virtual-tourism-exhibition>

برگزارکنندگان تورهای تخصصی، آژانس های مسافرتی و سایر صنایع مرتبط با صنعت توریسم از سراسر جهان در یک مکان است.

خدمات ارائه شده در نمایشگاه صنعت گردشگری هند

برای نمونه می توان به برپایی نمایشگاه های جاده ای، ارائه های صوتی-تصویری، گردهمایی راهنمایان تورهای گردشگری، برگزاری جلسات، کنفرانس های مطبوعاتی و مواردی از این قبیل اشاره نمود. این نشست ها بستری برای گسترش فرصت های تجاری، ارتباطات جهانی، توسعه مشارکت های هوشمند و سرمایه گذاری ها فراهم می آورد.

فرصت های طلایی نمایشگاه گردشگری هند برای شرکت کنندگان

- افتتاح دفاتر جدید اطلاعات گردشگری در هند
- انتصاب نمایندگی، شرکت بازاریابی
- معرفی شرکت های تبلیغاتی برای تبلیغ تصویر برند خود
- یافتن شرکای احتمالی جدید و امضای معاملات
- ملاقات با خریداران برتر و برقراری تماس های تجاری آسان با آنها
- نمایش خدمات، محصولات و برندهای تجاری
- تجارت و تبلیغ مستقیم

❖ ویژگی های تقاضای کشور مبداء

• مناطق یا گروه های اصلی گردشگر فرست

براساس گزارش واصله از سوی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی (رایزن فرهنگی) اکثرگردشگران هندی جهت سفر به ایران از ایالت های دهلی، اوتارپرادش، اندراپرادش، بمبئی، کشمیر و کارگیل ویزای زیارتی، ویزای

تحصیلی (تحصیلات حوزه در جامعه المصطفی و حوزه های دینی)درخواست و از ایالت های پنجاب، مهاراشترا و کرناٹکا جهت ویزای توریستی و تجاری اقدام می نمایند.

• تعطیلات و زمان های آغاز سفر

در هند بطور سراسری تنها سه روز تعطیلی رسمی وجود دارد . بجز این سه روز هر کدام از ایالات نیز تعطیلات رسمی جداگانه خود را دارند.

روز اعلان جنبش جمهوری در هند	روز جمهوری	۲۶ ژانویه
روز استقلال هند از بریتانیا	روز استقلال	۱۵ اوت
سالروز مهاتما گاندی	گاندی چپانٹی	۱۲ اکتبر

با توجه به تنوع زیاد فرهنگی ، مذهبی ، دینی ایام مهم ادیان و مذاهب مختلف در این کشور تعطیلات سراسری محسوب میشود . چهار رویداد اسلامی عید قربان ، عاشورا ، میلاد حضرت رسول اکرم (ص) وعید فطر جزء تعطیلات سراسری هند محسوب می گردند.

هند هم مانند سایر کشورهای دیگر در طول سال ۲ نوبت تعطیلات تابستانی و زمستانی دارد که مردم این کشور اغلب برای سفر به خارج چه زیارتی چه سیاحتی فصل تابستان را ترجیح می دهند.

• مقصدهای مطلوب گردشگری برای ساکنان کشور

مقصدهای منتخب هندیها با تکیه بر آمارهای منتشر شده از سوی سازمان جهانی گردشگری در سال ۲۰۱۹ به ترتیب : امارات متحده عربی - تایلند- امریکا - عربستان سعودی -سنگاپور

بر اساس همسن گزارش کشورهای امارات متحده عربی- عربستان سعودی-آمریکا-فرانسه و تایلند به ترتیب مقصد های مطلوب گردشگران هندی می باشد.

Outbound Departures ³ :	
2019	2020
1. United Arab Emirates 12%	1. United Arab Emirates 20%
2. Thailand 9%	2. Saudi Arabia 8%
3. United States 7%	3. United States 6%
4. Saudi Arabia 6%	4. France 5%
5. Singapore 6%	5. Thailand 5%
Rest of world 61%	Rest of world 57%

• علایق و سلیق عمومی مردم هند^۱

فرهنگ هند سرشار از رسم و رسوم هندی منحصر به فردی است که باید برای کشف و دیدن آنها راهی هند شد. این آداب و رسوم فرهنگی در ۲۸ ایالت و هفت سرزمین هند بسیار متفاوت است و بسیاری از آنها از کتب مقدس و متون باستانی هند سرچشمه می‌گیرند.

یکی از محبوب‌ترین سلام‌های هندی، ناماسته (**Namaste**) است که گاهی اوقات **namaskar** یا **namaskaram** هم نامیده می‌شود. ناماسته به معنای «من در برابر آن خدایی که در وجود شما است تعظیم می‌کنم» است. این روش احترام‌آمیز برای سلام، خدا حافظی و تشکر بعد از شیوع ویروس کرونا یکی از روش‌های جالب و قابل توجهی بود که در سراسر جهان استفاده شد.

خانواده مشترک در هند جایی است که همه خانواده با هم زندگی می‌کنند. جمعیت خانواده می‌تواند شامل والدین، همسر، فرزندان و گهگاه اقوام دیگر باشد. در رأس خانواده «کارتا» قرار دارد، یک مرد یا زن ارشد که از طرف کل خانواده تصمیمات اقتصادی و اجتماعی می‌گیرد. اهمیت و نقش سایر افراد در خانواده یکسان است. ازدواج هنوز هم یکی از رسم و رسوم هندی است. از دوران ودایی در ۱۵۰۰ - ۱۰۰۰ سال قبل از میلاد اهمیت زیادی برای ازدواج قائل بودند و هنوز هم به این اهمیت پایبند هستند.

هر منطقه‌ای در هند غذاهای متمایز خود را دارد بخصوص در مناطقی مثل گجرات و راجستان غذاهای گیاهی متنوعی پیدا می‌شود. گزینه‌های غیر گیاهی به شدت در غذاهای بنگالی، مغلی، شمال هند و پنجابی وجود دارد و کرالا در جنوب هند به خاطر غذاهای دریایی معروف است.

¹ -<https://flightio.com/blog/travel-tips/customs-and-traditions-only-indians-will-understand>

اگرچه بسیاری از رستوران‌ها کارد و چنگال را برای گردشگران ارائه می‌دهند، اما رسم و رسوم هندی و سنت‌های خاصی برای خوردن غذا با دست وجود دارد. یکی از ویژگی‌های این روش غذا خوردن به این خاطر است که علاوه بر آشنایی با سنت هندی، سرعت همیشگی غذا خوردن کاهش پیدا می‌کند به همین دلیل سیستم گوارش سالم‌تر خواهد بود. همچنین هندی‌ها قبل و بعد از خوردن غذا دستشان را کاملاً می‌شویند و از دست راستشان برای غذا خوردن استفاده می‌کنند.

هند سرزمینی است که در آن ادیان مختلف به طور هماهنگ با هم زندگی می‌کنند. گاو در فرهنگ هندو یک حیوان مقدس است و در اساطیر به‌عنوان همراه خدایان متعددی مثل شیوا یا کریشنا همراه شده است. مصرف گوشت گاو یا کشتن گاو گناه محسوب می‌شود و ذبح گاو در چندین ایالت غیرقانونی است. روزه «Vrats» یا «Upvas» بخش مهمی از فرهنگ هند است و به‌عنوان وسیله‌ای برای سپاسگزاری از خدا و نشان دادن عزم و ارادت و صداقت محسوب می‌شود. در رسم و رسوم هندی این تصور درباره روزه وجود دارد که وقتی چند روز یا چند ساعت بدون غذا زندگی می‌کنند بدن خود را از آلودگی‌هایی که وارد بدن آنها شده است پاک خواهند کرد.

• الگوهای سفر (انفرادی، خانوادگی، دوستان و..)

اغلب گردشگران زیارتی هند خانوادگی سفر می‌کنند.

• دغدغه‌های اساسی سفر به خارج از کشور

مهمترین عامل برای انتخاب مقصد گردشگری از دیدگاه هندوها بشرح ذیل می‌باشد:

-امنیت اجتماعی

-نزدیکی مقصد و هزینه‌های معقول

-بدلیل تحریم ایران مسافران هندی با مشکل پرداخت اعتباری مواجه هستند و نمی‌توانند بصورت اعتباری هزینه‌ها را متقبل شوند و مجبورند پول نقد همراه خود داشته باشند.

-اکثر هندیها گیاهخوار هستند و برخلاف ایرانیان تمایل زیادی به خوردن گوشت ندارند و در ایران در اکثر غذاها از گوشت استفاده می‌شود

-ایران یک کشور اسلامی است و باید پوشش مخصوصی را داشته باشند و این عامل نیز دغدغه دیگر هندیها برای سفر به ایران می‌باشد.

❖ بررسی وضعیت رقبای ایران در بازار کشور مبدا

• عوامل تاثیر گذار در جذب گردشگران هندی توسط رقبا

• تایلند :

- بیش از یک میلیون گردشگر هندی سالانه از تایلند بازدید می کنند .
- میانگین هزینه کرد هر نفر در یک سفر ۷ روزه ۴۰۰۰۰۰ بات تایلند می باشد. (هر ۱۰۰ بات تقریباً ۳ دلار می باشد.)
- بانکوک بالاترین رقم بازدید کننده را دارد بعد از آن پوکت ، پاتایا، چیانگ مای، ایوتایا، کرابی ، نونگ خای ، چانتابوری ، ساموئی و هوآهین می باشد.

سیاستهای دولت تایلند برای جذب گردشگران هندی

- افزایش پرواز و راحتی صدور ویزا
- راه اندازی کمپین هنر و فرهنگ تایلندی که همراه با غذاهای متنوع و رنگارنگ متناسب با ذائقه هندیها (اکثر مردم هند گوشت نمی خورند) که با استقبال شدید هندیها مواجه شده است.
- تهیه پکیج گردشگری ماجراجویانه مانند رفتینگ، عبور از رودخانه قایقرانی ورزشهای آبی در جزایر مرجانی و سافاری در جنگل و فراهم آوردن امنیت و تسهیلات برای زندگی شبانه ، پیاده روی کنار ساحل و سایر ... در شهرهای چیانگ مای و پاتایا.
- تهیه پکیج ماه عسل در جزایر اصلی و مهم تایلند که ماهیگیری و خرید صنایع دستی و سایر تفریحات می باشد و در صورت تهیه این پکیج گردشگران هندی در بانکوک می توانند مایحتاج خود را با تخفیف ویژه خریداری نمایند.

● سنگاپور

- گردشگران هندی ۷٪ از کل ورودی بازار سنگاپور را تشکیل می دهند و پنجمین بازار بزرگ گردشگری در سال ۲۰۱۱ را تشکیل می دهند.
- میایگین هزینه کرد هریک نفر گردشگر سنگاپوری در یک سفر ۶ روزه ۷۰۰۰ دلار سنگاپور می باشد. (هر ۱ دلار سنگاپور تقریباً ۱,۳۷ دلار آمریکا می باشد.)
- گردشگران هندی از جزیره سنتوزا و برج مارینا بی سندز سنگاپور بیشترین بازدید را دارند .
- بهترین مقصد گردشگران هندی برای گذراندن اوقات فراغت سنگاپور می باشد.

● سیاستهای دولت سنگاپور:

- در میان روند گرایشها فرصتها و چالشها و روند حاکم بر گردشگری، چشم انداز گردشگری پایدار و تنوع و توسعه این نوع از گردشگری با پیروی از گردشگری باکیفیت و ارتقاء جذابیتهای مقاصد کوشش می کند که فرصت را برای مشارکت مردم فراهم سازد.
- به علت توسعه رونق اقتصادی تعداد گردشگان خروجی هند افزایش پیدا کرده و در این میان کاهش هزینه های بین المللی هواپیما و تهیه پکیج های مقرون به صرفه توسط دولت سنگاپور علت دیگر جذب گردشگران هندو می باشد.
- جزیره سنتوزا سالانه بیست میلیون نفر بازدید کننده دارد و **Singapore Flyer** بزرگترین جاذبه توریستی آسیا در سنگاپور بعنوان یکی از موارد مهم جذب گردشگران هندی به سنگاپور شده است.
- گردشگران هندی سنگاپور را به عنوان شهری مدرن پر جنب و جوش و ایمن می شناسند .
- مزیت دیگر امنیت پولی می باشد.

● امریکا

- ایالات متحده پربازدیدترین مقصد گردشگران هندی در سال ۲۰۱۳ بوده است و دررتبه ۱۰ هزینه های توریستی امریکا قرار داشتند.
- تعداد گردشگران هندی ورودی در سال ۲۰۱۷ به آمریکا ۱/۲۸۵/۴۶۶ نفر می باشد.
- هندیها بطور متوسط بین ۵۰۰۰ تا ۶۰۰۰ دلار در هر بازدید هزینه می کنند.

- بیشترین مقصد هندوها شهرهای نیویورک کالیفرنیا هاوایی فلوریدا تگزاس نیوجرسی آلاسکا و ویرجینیا می باشد.
- به عنوان یک مقصد سفر هیچ کشوری نمی تواند با تنوع تجربیات در این کشور رقابت کند در سرتاسر ایالت متحده و اراضی آن نمادهای فرهنگی و سایت‌های تاریخی و سرزمین آبها و فواره ها می باشد.
  - دولت امریکا ترتیبی اتخاذ نموده تا یک سفر بایک تجربه بی نظیر با کیفیت بالا از سفر بدست آورده در نتیجه درخواست سفر مجدد و تبلیغات دهان به دهان بصورت کاملا مثبت انجام پذیرد.
  - دولت ترتیبی اتخاذ نموده که فرآیند صدور ویزا ساده انجام پذیرد و با استقبال بسیار باشکوهی از گردشگران ورودی استقبال بعمل می آید.
  - علاقمندی گردشگران هندی در سفر به آمریکا شامل گشت و گذار، زندگی شبانه ، سرگرمی، پارک‌های موضوعی، سواحل ورزش‌های آبی و خرید می باشد. آنها همچنین تضاضای زیادی برای ماجراجویی و کسب تجربه در فعالیتهای تفریحی دارند.

• قیمت گذاری تورها برای گردشگران مبداء

میزان متوسط هزینه کرد گردشگران هندی به ایران علاوه بر هزینه سفر و ایاب و ذهاب داخلی طی اقامت ۳۰۰- ۶۰۰ دلار در هفته می باشد و این نشان می دهد اغلب گردشگران هندی عازم ایران متعلق به طبقه متوسط هستند. در کل هر هندی بطور متوسط حدود ۲۰۰۰ دلار درطول سفر هزینه می کند اما این در سفرهای تفریحی کوتاه مدت نزدیک به ۸۵۷ دلار به ازای هر نفر در حالیکه در سفرهای تفریحی بلند مدت تقریبا ۱۶۸۷ دلار به ازای هر نفر می باشد.

براساس یک تحقیق آماری از اقامت گردشگران هندی نزدیک به ۳۵ تا ۵۰ درصد مخارج تعطیلات را در بر می گیرد و ۵۰ درصد برای هر شب اقامت در سفرهای تفریحی ۷۵ تا ۱۵۰ دلار برای هر شب اقامت و ۳۴ درصد آنها کمتر از ۷۵ دلار بوده است

❖ انطباق محصولات گردشگری کشور با ویژگی های بازار

• سیمای گردشگران کشور مبداء در ایران

هند و ایران پیشینه‌ی مشترک نژادی و فرهنگی عمیق و دیرینی دارند به گونه‌ای که این سرزمین، همواره از سوی ادیبان و سیاستمداران ایرانی مورد توجه بوده است. همواره در طول تاریخ، دست کم تا زمان تشکیل کشور پاکستان، سرگذشت دو سرزمین هند و ایران به هم گره خورده است. هم چنین از قرن چهارم هجری قمری تا آغاز تسلط انگلیس بر هند یعنی در حدود ۸۰۰ سال، زبان فارسی، زبان رسمی، درباری و ادبی هند بوده است. در طی این مدت دانشمندان و ادیبان بسیاری در این سرزمین ظهور یافته‌اند و آثار گران بهایی به فارسی پدید آورده‌اند.

• عرضه داشت محصول گردشگری در وضع موجود

- گردشگری زیارتی : باتوجه به ۵۰ میلیون مسلمان شیعه در هند و وجود اماکن متبرکه در کشور
- گردشگری فرهنگی : پیوندهای عمیق فرهنگی در حوزه‌های تاریخ و فرهنگ مشترک، زبان فارسی، اسلام بین دو کشور مشهود است . روابط فرهنگی ایران و هند، موضوعی است که قدمتی ریشه دار در تاریخ دو ملت دارد بسیاری از زرتشتیان هند ایران را به عنوان خاستگاه زرتشت میدانند و به کشورمان سفر می‌کنند.
- گردشگری آموزشی : متقاضیان ویزای تحصیلی (تحصیلات حوزه در جامعه المصطفی و حوزه‌های دینی)

• آسیب شناسی موانع و مشکلات گردشگران کشور مبداء در ایران

- ضعف تبلیغات رسانه‌ای اعم از دیداری ، شنیداری مکتوب و مجازی از ظرفیتهای گردشگری ایران
- کمبود هتل‌های استاندارد ، نبود پروازهای داخلی بین فرودگاه بین المللی امام خمینی و شهرهای بزرگ چون مشهد و شیراز و اصفهان.
- عدم سرمایه گذاری جدی در حوزه تسهیلات سفر
- فقدان آموزش و عدم شناسایی نیازهای گردشگران هندی
- فقدان تعاملات گردشگری بین شرکتهای ایرانی و هندی: دفاتر ایرانی بیشتر در راستای خروج گردشگران فعال هستند.

• مسیرهای اصلی تردد، زمان سفر و مدت ماندگاری گردشگران کشور مبداء

اهداف سفر هندیها به ایران در حال حاضر: زیارتی - فرهنگی تاریخی - تجاری - تحصیلی می باشد و باتوجه به شرایط کنونی کشور و افت پول ملی ایران در برابر دلار سفر به ایران با هزینه اندک و مقرون به صرفه می باشد. اما همانطور که قبلا بیان گردید راه اندازی این بازار نیاز به تلاش بیشتر و تبلیغات وسیعتری دارد.

مقاصد اتباع هندی در سفر به ایران در سفرهای زیارتی شهرهایی چون مشهد و قم می باشد. این گردشگران در سفرهای تاریخی فرهنگی شهرهایی چون اصفهان، شیراز، یزد، همدان، تهران را انتخاب می کنند.

بیشترین سفرهای خارجی در فصل گرم و تعطیلات آموزشی هند یعنی ماه می و ژوئن (اردیبهشت و خرداد) صورت می گیرد و علاوه بر این ماههای دسامبر و ژانویه (آذر و دی) نیز تقاضاهای زیادی برای سفرهای خارجی دارد.

مدت اقامت گردشگران هندی به ایران در سفرهای زیارتی حدود ۵ تا ۱۰ روز و در صورت اقامت تحصیلی طبیعتا این مدت بیشتر خواهد شد.

• توسعه محصول های بالقوه برای عرضه به بازار

با توجه به روابط فرهنگی میان یزدیها و هندیها از گذشتههای بسیار دور، یزدیهای مقیم هند شامل مسلمانان و پارسیان که همان زرتشتیان یزدی هستند، به علت حفظ روابط خانوادگی و وجود زیارتگاهها و مراسمهای مذهبی و آیینی زرتشتی در یزد، به این شهر جهانی سفر می کنند که با برنامه ریزی دقیق می توان از این پتانسیل در جهت جذب بیشتر گردشگران هندی استفاده کرد.

همچنین بسیاری از مردم هند علاقه فراوانی به ایران دارند و حتی هنوز زبان فارسی در دانشگاههای این کشور تدریس می شود. از این پتانسل نیز در جهت جذب زبان آموزان و آشنایی با فرهنگ و تمدن ایران و معرفی خاستگاه زرتشتیان هند با تعامل بین دانشگاهی در جهت تبلیغ جاذبه های گردشگری استفاده کرد.

در حوزه گردشگری سلامت نیز، وجود پزشکان متخصص متبحر، پایین بودن هزینههای درمان و اقامت و ارائه خدمات در بالاترین سطوح از مهمترین مزیت های درمان در استان کرمان می باشد. این استان همچنین ظرفیت های بسیاری در حوزه های تاریخی و گردشگری نیز دارد که می تواند مکمل سفر گردشگران سلامت به این استان باشد.

❖ وضعیت همکاری و تعاملات گردشگری دو کشور

• اسناد همکاری گردشگری

- ✓ امضاء یادداشت تفاهم همکاری در زمینه جهانگردی بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری هند در تاریخ ۲۹ فروردین ۱۳۷۴ در دهلی نو.
- ✓ امضاء یادداشت تفاهم بین موسسه تحقیقات سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری جمهوری اسلامی ایران و دانشگاه جامیه ملیه اسلامی هند در تاریخ ۱۳۸۷/۲/۱۲ الی ۱۳۹۲ مطابق ۲۰۰۸/۴/۱ تا ۲۰۱۳ میلادی
- ✓ امضاء یادداشت تفاهم برگزاری هفته فرهنگی فی مابین بین جمهوری هند و جمهوری اسلامی ایران در تاریخ ۱۸ ژانویه ۲۰۰۸ در دهلی نو
- ✓ امضاء یادداشت تفاهم برگزاری هفته فرهنگی فی مابین بین جمهوری هند و جمهوری اسلامی ایران در تاریخ ۲۳ تیرماه ۱۳۹۳ مقارن با ۱۴ جولای ۲۰۱۴ در تهران
- ✓ ارسال پیش نویس یادداشت تفاهم همکاری های گردشگری (جدید) برای طرف هندی در سال ۹۵

• همکاری و تعاملات دو کشور

مراودات گردشگری با ایران				
آمار تعداد گردشگران ورودی از کشور هندوستان به ایران به تفکیک سال				
Source: World Tourism Organization (UNWTO)				
۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹
۳۴۳۴۷	۳۱۱۸۷	۲۹۱۹۲	۲۶۷۵۱	۴۶۸۱

آمار تعداد گردشگران خروجی از ایران به کشور هندوستان به تفکیک سال

Source: World Tourism Organization (UNWTO)				
۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹
۷۷۵۸۵	۷۲۸۰۹	۶۸۱۸۳	۴۲۸۰۳	۱۳۸۶۳

۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	تبادلات ^۱
تعداد	تعداد	تعداد	تعداد	تعداد	
۷۷,۵۸۵	۷۲,۸۰۹	۶۸,۱۸۳	۴۲,۸۰۳	۱۳,۸۶۳	ورود گردشگران از هند به ایران
۳۴,۳۴۷	۳۱,۱۸۷	۲۹,۱۹۲	۲۶,۷۵۱	۴,۶۸۱	خروج گردشگران از ایران به هند

• برگزاری کمیته های فنی و نشست های تخصصی

تاکنون نشست تخصصی و یا کمیته فنی فی مابین دو طرف برگزار نشده است.

• شرکت در نمایشگاه های دو طرف

تاکنون نمایشگاه مشترکی فی مابین دو کشور برگزار نشده است.

• برنامه ها و پیشنهادهای مشخص جذب گردشگر از کشور مبدا

▪ راهکارهای عمومی

- حضور هدفمند و برنامه ریزی شده در نمایشگاههای بین المللی گردشگری هند
- انجام تبلیغات محیطی در شهرهای مهم و بزرگ هندوستان مانند دهلی نو، بمبئی، حیدرآباد
- انجام تبلیغات در رزونامه ها، شبکه های اجتماعی (اینستاگرام و فیسبوک)، مجلات الکترونیک، تلویزیون
- برگزاری تورآشناسازی ویژه تورگردانان مجری تورهای زیارتی با محوریت معرفی اماکن زیارتی مورد توجه مسلمانان هند مثل مشهد و قم

^۱ طبق گزارش آماری دفتر برنامه ریزی و حمایت از توسعه گردشگری-۱۴۰۰

- استفاده از ظرفیت ایرلاین ها در جهت معرفی جاذبه های گردشگری ایران
- برگزاری هفته های فرهنگی
-
- پروژه و طرح پیشنهادی :

✚ جذب حداقل یک میلیون هندی تا سال ۲۰۲۵

باتوجه به جمعیت ، نزدیکی جغرافیایی، فرهنگی و تاریخی دو کشور و وجود جمعیت بیش از ۲۰۰ میلیون مسلمان که حدود ۴۰ میلیون نفر آنان شیعیان هستند که اقدامات اولیه آن شرح ذیل می باشد:

- ابزار و وسایل

الف - تبلیغات موثر و هدفمند :

معرفی ایران به عنوان یک قطب گردشگری برای مردم هند که مستلزم تبلیغات رسانه ای دیداری شنیداری مکتوب و مجازی است. علاوه بر موارد فوق پخش تیزرهای تبلیغاتی، ارائه عکس و نشریات در داخل شرکتهای هواپیمائی، تبلیغات اینترنتی، برگزاری نمایشگاههای مختلف و غیره باید مد نظر قرار بگیرد .

• اخیراً یک شرکت تبلیغاتی که در زمینه تبلیغات گردشگری فعال است پیشنهاد یک قرار داد به ارزش ماهانه ۲ هزار دلار برای تبلیغ جاذبه های گردشگری ایران در رسانه های مکتوب و مجازی ، شبکه های اجتماعی و تلویزیونهای محلی داده است.

• یک شرکت تبلیغاتی دیگر وابسته به مجله شرکت هواپیمایی ایر ایندیا نیز سفر به ایران را جهت تهیه گزارش از جاذبه های گردشگری ایران را پیشنهاد نموده است این شرکت به مدت یکماه در همه پروازهای ایر ایندیا و فرودگاههای هند از جاذبه های ایران مستندی پخش خواهد کرد و مبلغ پیشنهادی مجله ایر ایندیا ۷ هزار دلار می باشد.

ب - توجه به امور زیرساختی:

موضوع هتلداری در سالهای گذشته در ایران توزیع لازم و مناسب را پیدا نکرده است اما با توجه به ویژگیهای فرهنگ هند امکان جذب گردشگران در سطوح و طبقات مختلف وجود دارد به طوری اسکان مسافران به خصوص مسلمانان و شیعیان در هتلهای ۳ ستاره به پایین و مسافرخانه ها امری امکان پذیر است.

در حال حاضر دو شرکت ماهان و ایران ایر به ترتیب ۳ و ۲ پرواز در طول هفته به دهلی و مومبای هند دارند اما بدلیل نبود پروازهای داخلی بین فرودگاه امام خمینی و شهرهای بزرگ مقاصد گردشگری چون مشهد، اصفهان و شیراز که خود یکی از نقایص مهم توسعه گردشگری در ایران بصورت عام و هند بطور خاص می باشد.

ج - ارتباط شرکتهای گردشگری ایرانی و هندی

یکی از نقایص مهم در جذب گردشگر به کشورمان رویکرد تورگردانها و شرکتهای گردشگری در اعزام گردشگر به خارج می باشد در صورتیکه باید با تعامل بیشتر با شرکتهای هندی در مسیر جذب گردشگر اقدام نمایند.

• طبقه بندی و اشکال جذب گردشگران هندی

۱- زیارتی

الف : شیعیان : وجود جمعیت ۳۰ تا ۴۰ میلیون شیعه در کشور هند بصورت طبیعی و بالفعل یک جامعه هدف پایدار و مطمئن برای جذب گردشگر زیارتی می باشد که با کمترین هزینه حداکثر فرصت را برای صنعت گردشگری در شهرهای زیارتی مشهد، قم و شیراز فراهم می نماید.

سفر شیعیان هند به عراق و پس از آن به ایران یا بالعکس خود نیز یک فرصت دیگری در این رابطه محسوب می شود.

نکته دیگر اینکه مذاهب شیعی چئن بوهه های اسماعیلی به عنوان یکی از ثروتمندترین جوامع هندی باید کانون توجه و برنامه ریزی قرار گیرد. همچنین اماکن زیارتی و بناهای عرفای نامدار در ایران میتواند توجه جمعیت عظیمی از مسلمانان و عرفای هند را به خود جذب کند برخی از شرکتهای از نمایندگیها درخواست کرده اند برای توسعه گردشگری یک کاتالوگ جامع از زیارتگاه و مقبره های عرفا تدوین گردد.

ب : پارسیان هندی: جامعه پارسیان هند نیز جزء جوامع ثروتمند هند بوده و بسیار مورد احترام هستند. اگرچه سالها مورد غفلت قرار گرفته اند اما جامعه پارسیان هندی علقه ذاتی به ایران به عنوان خاستگاه آیین زرتشتی دارند. شهرهای یزد، کرمان و شیراز مقصد گردشگران پارسی محسوب می شود.

۲- گردشگری سلامت

بسیاری از فعالان صنعت گردشگری معتقدند که ایران ظرفیت خوبی برای جذب گردشگران هندی به ویژه در زمینه جراحیهای پلاستیک زیبایی و باروری دارد والبته مهارت پزشکان و به صرفه بودن هزینه ها نیز برای بسیاری شناخته شده است. اما باید در این زمینه تبلیغات وسیعی انجام گیرد.

۳- گردشگری آموزشی و پژوهشی

باتوجه به مقررات سختگیرانه اخیر دانشگاههای هند برای پذیرش دانشجویان در رشته های پزشکی و باتوجه به استاندارد بالا و هزینه های پایین تحصیل در کشورمان در صورت تدوین دستورالعمل جامع می توان شمار عظیمی از دانشجویان هندی را جذب نمود .

۴- گردشگری سیاحتی

اگرچه باتوجه به زیرساختهای موجود در ایران رقابت با مقاصد گردشگری تفریحی چون دویی و سنگاپور کار ساده ای نمی باشد اما با توجه به فرهنگ جامعه هند، گردشگری در ایران می تواند علاوه بر گردشگری زیارتی و تجاری در اشکالی چون " گردشگری خانواده " و "گردشگری حلال" و "گردشگری بازنشستگان" و "گردشگری ماه عسل" برای طبقه متوسط تبلیغ گردد.

• برنامه بازاریابی "نفوذ به بازار گردشگری هندوستان"

چشم انداز برنامه (۲۰۲۵-۲۰۲۱) : حفظ بازار موجود هندوستان و افزایش سهم ایران از بازار هندوستان

سیاستهای کلان :

۱) تمرکز بر بازار منطقه ای گردشگر فرست هندوستان

الف : مقصد اتباع هندی در سفرهای زیارتی : مشهد ، قم

ب: مقصد اتباع هندی در سفرهای تاریخی فرهنگی : اصفهان، شیراز، همدان، یزد و کرمان

پ : مقصد اتباع هندی در سفرهای تجاری : تهران .

۲) تمرکز بر محصولات گردشگری قابل عرضه کشور به بازار هند :

زیارت ، سیاحت، فرهنگی، تجاری ، کشف پیشینه ابا و اجدادی.

۳) تمرکز بر مقصدهای گردشگری کشور :

مشهد ، قم ، شیراز ، اصفهان ، یزد،

۴) رویکرد بازاریابی :

- بهبود کیفیت محصولات فعلی گردشگری

• برنامه اقدامات بازاریابی و تبلیغات گردشگری در بازار هند

- ۱- حضور در نمایشگاه تخصصی گردشگری در کشور هند.
- ۲- برگزاری کارگاه توجیهی برای تورگردانان و دفاتر ایرانی فعال در بازار هند.
- ۳- برگزاری همایش تخصصی و نشست B2B در هند.
- ۴- برگزاری تور آشناسازی ویژه تورگردانان فعال واصحاب رسانه کشور هند.
- ۵- ایجاد و پشتیبانی از ایجاد نمایندگی اطلاع رسانی ج.ا. ایران در هند.
- ۶- تهیه محتوای نوشتاری و تصویری تبلیغاتی ویژه گردشگران هندی.
- ۷- چاپ و تولید اقلام تبلیغاتی نظیر کتابچه ، بروشور، کارت پستال، لوح فشرده و ....
- ۸- تبلیغات رسانه ای در نشریات و شبکه های تلویزیونی هند.

نکته: علاوه بر موارد هماهنگی برون سازمانی پیرامون تحقق موارد ذیل شامل:

- راه اندازی خطوط مستقیم پروازی جدید و افزایش تعداد پروازهای موجود بین دو کشور
- لغو/ تسهیل روادید ورود به کشور برای اتباع هندی

❖ منابع

- Cia fact book
- <https://fa.wikipedia.org>
- https://theodora.com/wfbcurrent/india/india_economy.html
- World Population review
- <https://www.iribnews.ir>
- <https://www.gharepeyma.com>
- unwto.org
- <https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com>
- <https://www.investindia.gov.in/fr-fr/sector/tourism-hospitality>
- www.khonema.com
- Wttc.org
- <https://www.chamedanmag.com>
- <https://www.eturisme.info>
- <https://www.tourmag.com>
- <https://donya-e-eqtasad.com>
- International tour operators India
- <https://medtourpress.ir>
- <https://www.kojaro.com>
- National Strategy and Roadmap for Sustainable Tourism, Ministry of Tourism Government of India, 2021
- <https://iuea.ir/content>
- <https://www.persia.ir>
- <https://www.safarme.ir/blog/food-and-health/indian-most-delicious-food>
- <https://www.oecd-ilibrary.org>
- <https://www.forsatnet.ir>
- <https://www.voyageursdumonde.fr>
- <https://iuea.ir/content/1168>

- <https://inde.marcovasco.fr/guide-inde/festivites-et-jours-feries-en-inde.html>
- <https://mandegar.tarikhema.org>
- <https://myth.blogsazan.com/post>
- <https://www.findatour.co/blog/attractions>
- <https://aalgard.ir/indias-most-important-virtual-tourism-exhibition>
- <https://flightio.com/blog/travel-tips/customs-and-traditions-only-indians-will-understand>

- گزارش آماری دفتر برنامه ریزی و حمایت از توسعه گردشگری-

- خبرگزاری ایسنا

- افکار نیوز

- دکتر نصرالله امامی و زهرا نصیری شیراز، مشترکات فرهنگی و آیینی قوم هند و ایرانی و ریشه های کهن آن، مجله مطالعات ایرانی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه شهید باهنر کرمان، پاییز ۸۸